

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан:

«Іофтхъабзэхэм шІуагъэ къатын фае»

Наркотикхэм апэшлуклогъэнымкІэ комиссиеу АР-м щызэхашагъэм тыгъуасэ зичэзыу зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхъамэтагъор щызэрихъагъ АР-м и ЛІы-шъхъэу ТхъакІушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэ-жъагъ УФ-м и Наркоконтроль Краснодар краимкІэ ыкІи АР-мкІэ и Гъэлорышлалэ ипащэу Андрей Ве-дерниковыр.

Наркотикхэм ягъэзекІон, ащ пэшлуклогъэнымкІэ Іофхэм языхт игъэкІотыгъэу тегушыла-гъэх, Іофтхъабзэу зэшІуахыгъэ-рэм якІэух кызыфахысыжыгъ ФСКН-м Краснодар краимкІэ и Гъэлорышлалэ АР-мкІэ икы-лыкъу, АР-м и МВД, Роспотреб-надзорым АР-мкІэ и Гъэлоры-шлалэ япащэхэм. Ахэм кызы-рэхэгъэщыгъэмкІэ, наркоман-хэм еж-ежырэу ашырэ нар-котик лъэпкъэу «дезоморфиныр» нахьыбэ зэрэхъугъэр Іофгыгъо шъхьалэхэм ащыщ. АР-м хэ-

гъэгъу кІоцІ ІофхэмкІэ иминист-рэ кызырІуагъэмкІэ, 2010-рэ ильэсым «дезоморфиныр» зы-шашырэ чІыплэ 25-рэ агъэунэ-фыгъагъэмэ, мы ильэсым пы-кІыгъэ мээпшІым а пчъагъэр 28-м нэсыгъ. «Дезоморфиныр» зышІыхэрэм химическэу аш еп-шІылэн фаехэр зэрамышІэхэрэм кыхэкІыкІэ шапхъэхэр агъэца-кІэхэрэпышъ, зэрарэу къафи-хырэ нахьыб. Арэу щытми, нахь пыутэу кызырафидэкІы-рэм фэшІ, ащ фэдэ наркотикэу ашырэ процент 55-кІэ нахьы-

бэ хъугъэ. ПстэумкІи наркотик-хэр шашІыхэу ыкІи шылауагъэ-кІыгъэу чІыплэ 24-рэ мы ильэсым республикэм шагъэунэфыгъ. Наркотик лъэпкъхэу «героиным-рэ» «гашишымрэ» республикэм кызыхъагъэхэу ар зилэшІагъэхэр Наркоконтролем иІофышІэхэм къаубытыгъэх.

Наркотикхэм апэшлуклогъэнымкІэ комиссиеу АР-м щызэхашагъэм тыгъуасэ зичэзыу зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхъамэтагъор щызэрихъагъ АР-м и ЛІы-шъхъэу ТхъакІушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэ-жъагъ УФ-м и Наркоконтроль Краснодар краимкІэ ыкІи АР-мкІэ и Гъэлорышлалэ ипащэу Андрей Ве-дерниковыр.

— Іофтхъабзэхэр бзу бгъэна-фэу зэхэошэхэкІэ пкІэ илэп, ахэм шІуагъэ къатэу гъэпсыгъэн фае, — кыІуагъ ащ.

Къыхъащ 2012-рэ ильэсым комиссием Іоф зэршІэщт пла-ным нэужым тегушылагъэх, гъэ-тэрэзыжыгъэн е зыхъгъэхъогъэн фаеу кыхагъэщыгъэхэр кыды-хэлъытагъэу ар зодаштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.
Сурэтыр А. Гусевым ты-рихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Щыфхэм япсауныгъэ икыуэхумэн ыльэны-кыкІэ гъэхъагъэу илэхэм ыкІи гуетыныгъэ фы-риІэу Іоф зэршІэщт Адыгэ Республи-кэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль фагъэщыошагъ **Цэй Ирхъан Ибрахи-мэ ыкъом**, ГУ-у «Адыгэ республикэ клини-ческэ сымэдджыщыр» зыфиІорэм травматоло-гиемкІэ иотделение иврач-травматолог-ортопед. Ильэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зэршІэщт, цІыфхэм социальнэ Іэпылэгъоу ара-

тырэм зегъэушъомбгъугъэнымкІэ программэ-хэм ягъэцэкІэн гъэхъагъэу щышІыгъэхэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Ха-сэм и Щытхъу тхыль фагъэщыошагъ **Касицы-на Татьяна Дмитрий ыпхъум**, Адыгэ Респу-бликэм и ГУ-у «ЦІыфхэм ясоциальнэ фэІо-фа-шІэхэм ягъэцэкІэнкІэ Кошхъэблэ гупчэр» зыфи-Іорэм епхыгъэу зыныбжъ хэкІотагъэхэмрэ сэ-къатныгъэ зилэхэмрэ зышІагъэхэрэ Натырбые пансионатым икладовщицэ.

Министерствэм зэхіщэрэ зэнэкъокъухэр

НыбжыкІэхэр наркотикхэм ащыухъумэгъэнхэм пае

Адыгэ Республикэм гъэсэ-ныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ чъэпыогъум и 24-м кыщегъэжъагъэу шэкІо-гъум и 30-м нэс республикэм иеджапІэхэу наркотикхэр ныб-жыкІэхэм къахъмыхъанымкІэ анахь дэгъоу Іоф зышІэрэр кызыщылыгъэошт зэнэкъокъу зэхіщагъ. Еж министрствэм епхыгъэ муниципальнэ ыкІи къэралыгъо учрежденихэм ар ащыкІошт. КІэлэцІыкІухэр ыкІи ныбжыкІэхэр наркотик-хэм ащыухъумэгъэнхэм, ахэм зэрарэу къахъырэр ягъэшІэгъэ-ным зэнэкъокъур фэІоры-шІэщт.

АР-м иминистрэхэм я Ка-бинет чъэпыогъум и 14-м 2008-рэ ильэсым ыштэгъэ це-левой программэу наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэзекІогъэнхэм пэуцужырэм щыцэу зэнэкъо-

кыур еджапІэхэм ащыкІошт. ЗэхэщакІохэм зэралыгъэрэм-кІэ, кІэлэцІыкІухэм ыкІи ныб-жыкІэхэм наркотикхэр къахъ-мыхъанхэм, амыгъэфедэнхэм пае еджапІэхэм Іофэу ашІэрэр нахь гъэлъэшыгъэнымкІэ Іоф-тхъабзэм ишІуагъэ къэкІошт. Наркоманиер профилактикэ шІыгъэнымкІэ еджапІэхэу анахь опыт дэгъу зилэхэр кы-хагъэщыщыгъ.

Наркотикхэм тхъамыкІагъоу къахъырэр ныбжыкІэхэм къагурыІоу пугъэнхэмкІэ еджа-пІэм мэхъанэшхо иІ. Мэфэ ре-ным зыдэщыІэхэрэ еджапІэр ары нахьыбэрэмкІэ наркотикыр ныбжыкІэхэм апэрэу зыша-уплэкІурэр. Арышъ, а лъэны-къомкІэ еджапІэхэм яІофшІэн нахь гъэлъэшыгъэн зэрэфар кыгурыІозэ, министрствэм аш фэдэ зэнэкъокъу зэхіщагъ.

«ЕджапІэр псауныгъэр кызыщаухъумэрэ чІыплэ»

Ащ фэдэ цІэ иІэу шэкІогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу тыгъэ-гъазэм и 6-м нэс еджапІэхэм я VII-рэ республикэ зэнэкъокъу ащыкІошт. ЕджапІэр псауны-гъэр кызыщаухъумэрэ чІыплэу шІыгъэным пае ащ Іофэу ша-шІэрэр нахь гъэлъэшыгъэным Іофтхъабзэр фэлэжъэщт.

Пшъэрылэу зэнэкъокъум зыфигъэуцужырэм ащыщ республикэм ит еджапІэ-хэу кІэлэеджакІохэм япсау-ныгъэ зэщымыкъоным анахь зыщыпылхэр кыххэгъэщы-гъэнхэр ыкІи ахэм яІофшІа-кІэ нэмыкІхэр шыгъэгъозэ-гъэнхэр.

«2011-рэ ильэсымкІэ Интернет-сайт анахь дэгъур»

АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэ-ныгъэмрэкІэ и Министерствэ-вэр Адыгэ къэралыгъо уни-верситетымрэ зэгъусэхэу зэ-нэкъокъу зэхашагъ. Ащ хэла-жъэх гъэсэныгъэмкІэ район ыкІи кьэлэ гъэлорышлалэ-хэмрэ ахэм япхыгъэ еджапІэ-хэмрэ. Ар шэкІогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу макІо, и 15-м кІэуххэр зэфахысыжы-щыгъ.

Гъэсэныгъэм хэхъоныгъэ целевой программэу 2011 — 2015-рэ ильэсым ателыта-гъэм хэтэу ар гъэпсыгъэ. Зэнэ-къокъум пшъэрылэу шъхьалэу иІэр гъэсэныгъэм иорганхэм ыкІи ахэм япхыгъэ учрежде-ниехэм Интернет-сайтхэр на-хьыбэу агъэфедэхэу шІыгъэн-хэр, ахэм ямэхъанэ кьэлэты-гъэныр арых.

«Цифровой еджапІэр-2011»

Ари зы зэнэкъокъоу респуб-ликэм иеджапІэхэм шэкІогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу ащэ-кІо. Ар тыгъэгъазэм и 16-м нэс лыкІотэщт. Гъэсэныгъэм иси-стемэ технологиякІэхэр шыгъэ-федэгъэнхэм зэнэкъокъур фэ-гъэхыгъ.

Гъэсэныгъэм иучреждение-хэм электроннэ ыкІи инфор-

мационнэ амалхэр нахьыбэу ашыгъэфедэгъэнхэм ар фэлэ-жъэщт. ЕджапІэхэм яадмини-страциехэр ыкІи кІэлэегъа-джэхэр яІофшІэнкІэ опытуу яІэмкІэ зэхъожыныхэмкІэ, ясэ-нэхъат хагъэхъонымкІэ ащ ишІуагъэ къэкІошт.

СИХЪУ
Гошпагъу.

Евгений Шварц ыцІэкІэ

Урыс тхакІоу, драматургэу, пшысэуатэу Е. Шварц (1896 — 1958) кызыхыугэр чэпыогэу мазэм илээси 115-рэ хыугэ. Ащ исабынгэ ыкІи икІэлэгэу илээсхэр Мыекыуапэ шыкІуагэ. Мыекыопэ гурыт еджапІэу N 5-м щеджагэ. ІупкІэу, гулытэ чан илэу, еджэныр кыфэлсынкІэу, сэнаушыгэ хэлэу зэрэгэпсыгэу кылотэжы.

Евгений Шварц дунаим хэллэныр, чыопсым ишгэфхэр зэригэшІэнхэр, гупшысэ-зэфхысыжхэр ахэмкІэ ышІыныр икІасэу кыэтэджыгэ. ГукІэ бэмэ анэсыттыгэ. ШылакІэр зыфэдэм — шлоу, дэгэу хэлым нэмыкІэу, дэир, Іаер кыздикыхэрэм агэ-гумэкІыштыгэ, ахэм альапсэ ыужылоу зэхифыгэ.

Евгений Шварц Кавказым фэтхэгэ тхакІохэм ахэтэу ыцІэ кыралоу бэрэ зэхэтымыхыгэми, Мыекыуапэ ехыылэгэу художественнэ тхыгэбэу илэхэм, мы тичыпалгэхэр ыкІи ахэм шыкІэ-псэукІэр зэрашыкІорэр кызышчыригэлыгэу кысэу «Клад» зыфилорэм ар урыс тхакІохэу Кавказым шыІагэхэу, фэтхэгэхэм зэрашышчыр кыеушыхыаты.

Евгений Шварц Мыекыуапэ шигэкІогэу илээсхэм чыпІэ инпроизведенияхэм ашаубытыгэ, творчествэ лэуаж дахэ кытфышинагэ. Ары ыцІэ епІоныр, ипро-

изведениехэм уатегушыІэныр, зэхэфынхэр игэо шыпкыэ кызышырэр.

Шэклогум и 11-м АР-м и Лэпкэ библиотекэ а зэкІэмэ ялхыгэу апэрэ историкэ-литературнэ шварцевскэ еджэнхэр шызэхашгэагэ.

Мэханэ зилэ мэфэкІым АР-м культурэмкІэ иминистрэ игуадзэу Н. Васильевар, тхакІом ипхорэлфэу М. Крыжановская, шІэныгэлэжхэр, Мыекыуапэ иеджэпІэ зэфшыхафхэм якІэлэгэаджэхэр, культурэм

иІофышІэхэр, ныбжыкІэхэр хэлэжыагэ.

Лэпкэ библиотекэм иеджэпІэ зал ипашэу И. Константиновом Іофтхыабзэр зэришагэ.

АКЪУ-м истудентхэр, лицееу N 19-м иеджэкіо цыкІухэр чанэу мэфэкІым хэлэжыагэ.

Литературэ еджэнхэм яхылігэу тхыгэу тигэзет кыхыашт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтым итыр: Лэпкэ библиотекэм иеджэпІэ зал ипашэу Ирина Константиновар.

КІэлэгэаджэхэм унэхэр афашІыштых

Гэсэныгэм исистемэ непэрэ мафэм диштэу нахышІу шыгэным (модернизацием) кыхиубытэу проектэу «КІэлэгэаджэ ун» зыфилорэм иІофшІэн ригэжыагэ. КІэлэгэаджэхэм япсэупІэ унэхэр нахышІу шыгэнахэм епхыгэ Іофыгэом изэшІохын ар фэлэжышт.

Проектым кызырэдильгытэрэмкІэ, гэсэныгэм иІофышІэхэм апэрэу япсэупІэхэм язгытет нахышІу ашІын альэкІышт, ежхэмкІэ фэдэу, фэгэкІотэныгэхэр ялэхэу ипотека кылахынышІ, унэу афашІыштым халхыанэу амал ялэшт. Проектым хэлэжэхэрэм ипотекакІэ ахышэу кылахыштым проценти 8,5-рэ нылэп тыхыштыр. Апэрэу тыгэом унэм ыуасэ ипроценти 10 атыштыр. Шапхэу шыІэхэмкІэ апэрэу пчыагэр — процент 14, ятІонэрэр — 20, ау КІэлэгэаджэхэм фэгэкІотэныгэхэр ялэштых.

ЕджапІэ пэпчы КІэлэгэаджэу зыпсэупІэ нахышІу зышІы зышІоигэхэм яспискэхэр ашызэхыагэуцох. Ахэм ахэтых специалист ныбжыкІэхэри, бэшІагэу Іоф зышІэрэ КІэлэгэаджэхэри.

(Тикорр.).

ИсурэтхэмкІэ кыддэгущыІэ

Урысыем исурэтышІхэм я Союз хэтэу Василий Нихотиным иІофшІагэу фэгэхыгэу кыгэлэгэу Мыекыуапэ кышызыІауагэ. Адыгэ Республикэм исурэтышІхэм я Союз итхыаматэу Хыуажэ Рэмэзанэ зэришгэу зэхыхэм хабзэм икыулыкыушІэхэр, искусствэм иІыф цІэрыІохэр, сурэтышІым иныбджэгухэр, культурэм зэхыкІыныгэу хэхыуэхэрэр зышІогэшІэгэонхэр хэлэжыагэ.

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэ иапэрэу гуадзэу Нафиса Васильевар, министерствэм иотдел ипашэу Шэуджэн Бэлэ, Бырсыр Абдулахэ, Нэгэллэ Аскэрбий, Кьонэ Аслыан, ЛэупкІэ Нурбий, Геннадий Назаренкэр, Борис Воронкиныр, нэмыкІэхэри зэхыхэм шытлэгыуагэ, гушыІэгыу тафэхыгэ.

Василий Нихотиныр Ханскэм кышышхыгэ, Краснодар художественнэ училищыр кышышхыгэ. Ыныбжэ илээс 60 зэрэхыгэу фэгэхыгэу кыгэлэгэуныр гэшІэгэонэу гыпсыгэ. Тыкызыуцухэрэ дунаир зэрильгэуагэ шІыкІэр исурэтхэмкІэ кыІуагэ. Мыекыопэ районым ит кыушхыхэр, псыхыхэр, кыушхы дэкІыпІэхэр, мээ Іушхыхэр дахэу нэгум кыкІегэуцох. Мээу, чыпІэ гэшІэгэонэу уздэшылагэхэр сурэтхэмкІэ ІупкІэу кыуегэшІэжыкы, «тхыауегэпсэу» етІо.

Ишхыгэу, иныбджэгухэм, шысэ зытырихыштыгэу сурэтышІхэм яшІуагэуагэ итворчествэ зыригэушхыомбгун зэрилькыгэр Василий Нихотиным зэхыхэм кышыІауагэ. Кыушхы шыгум идэхыгэ, кыушхыпсыр, псынэкІэчтым икыбзагэ, шхофымрэ мээ Іупэмрэ язэпхыныгэу, нэмыкІэхэри зыльгэу зышІоигэхэр Василий Нихотиным икыгэлэгэу етэгэблагэ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

БзэджэшІагэу зэрахыагэ

Адыгэ Республикэм хэгэу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ кызыритыремкІэ, чэпыогэу и 31-м кышыгэжыагэу шэклогум и 6-м нэс республикэм бзэджэшІэгэу 94-рэ шызэхыагэ. Ахэр бзылфыгэу ебзынгэхэу 1, хынкІэн бзэджэшІагэу 2, тыгуагэхэу 37-рэ, гыпцІагэу зыхэлэ бзэджэшІэгэу 8, нэмыкІэхэри. Законыр зыкыогэу нэбгырэ 84-рэ правэухымкІо органхэм агэунафын альэкІыгэ, бзэджэшІагэу зэхыагыгэр процент 95-м кІэхэ.

Мы тхыамафэм кыкІоцІ Адыгем игыогухэм хыугэ-шІэгэи 2 кыатехыагэ. Ахэм нэбгыри 3 ахэкІодагэ, зы нэбгырэм шыобжхэр тешагэхэу хыугэ. Ешгуагэу рулым кІэрысхэу водители 112-рэ кыаубытыгэ.

Тыкэлэ шхыаІэ игупчэ бэдзэршІыпІэ Іоф шызышІэрэ бзылфыгэу УФ-м хэгэу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Мыекыуапэ шыІэм икыулыкыушІэхэм мы мафэхэм закыфигэзагэ. Ащ кызыриІауагэмкІэ,

ышэрэу цыакэхэм ашышхэр амыгэунафыгэу бзэджашІэ горэм шІуитыгэуагэ. Полицием иІофышІэхэм псынкІэу зрахыгэу оперативнэ-лыхыон Іофтхыабзэхэм яшІуагэкІэ, бзэджашІэр агэунафыгэ. Ар ешгуагэу, автостанцием тетэу кыаубытыгэ, кызалгыхым ытыгыгэхэри кыхахыжыгэ. Анахы мымакІэу кыалыгыгэу цыакэхэр земыліу-жыгэхэу, Іури лээкыо джабгум паеу зэрэшытыгэхэр ары. Джи илээс 24-рэ зыныбжэ кІэла-

кІэм пшэдэкІыжэ рагэхышты.

Шэклогум и 3-м станицэу Джаджэ дэт гурыт еджапІэ горэм иди-ректор полицием зыкыфигэзагэ. Гэсэныгэм иучреждение хэт ОБЖ-мкІэ икабинет ипчы амыгэунафыгэу бзэджашІэхэм ІуакІыкІи учебнэ автоматэу АК-74М ыкІи шхонч аІоу зэрэагыгэу-кыгэхэр ащ кыІотагэ. Нэужым оперативникхэм зэрагэунафыгэу-мкІэ, шэклогум и 2-м пчыхэм, еджапІэм ыкІоцІ зыныбжэ имыкыгэу кІалэхэр (ахэм ахэтыгэх мыш щеджэхэрэри) дэтыгэх. Ахэм задэгущыІэхэу нэуж бзэджэшІагэрэу зызыхыагэхэр кыэнэфагэ. Нэбгыри 3 мэхыу, кІэлэ Іэ-тахыох, мы станицэу дэдэм щэпсэу. Законыр аукыонэу зыкІэхыгэу ежхэм ашІэрэп. Арэу шыт нахымышІэми, уголовнэ Іоф кызыІауахыгэ, упІэкІунхэр макІох.

ОшІэ-дэмышІэу кыытфэкІуагэ

Тисиноптикхэм кыаІогагэу цыхы фэтымышІыгэагэми, япрогнозхэр шыпкыэхэу кычІэ-кыжыгэ, кымафэр нахыжыу кыытфэкІуагэ. Адыгем икыэлэ шхыаІэ ошх-ос зэхэтэу кышыгэу, ащ ыпкІэ жыбгэшхоу шылагэу чыгхэр ацІыштыгэ, электричествэр кызырыкІорэ гыуычхэр зышызпачыгэу чыпІэхэр илэх. Адыгэ Республикэм иметеогупчэ кызыритыремкІэ, мы тхыамафэм джыри кысышт, температурэри ехышт.

Синоптикхэм ом зызэрэзэри-

хыкІыштыр игэом агэунафыгэу ыкІи макыэ кыагэуагэ, ау кызысым, псэупІэ-коммунальнэ хызмэтым иІофышІэхэмкІэ кымафэр «ошІэ-дэмышІэу кызырэкІуагэ» кыэнэфагэ. Осыр мымакІэу кыалэм кышытырильхыагэми, гыгухэм ар игэом атыратхыгэу, ос цыинэр автомашинэхэм «кырафэкІыш» телы, лэс гыгухэм ягугэу тшыжырэп, ахэр зыпаркІи агэкыабзэхэрэп. Джащ фэдэу осымрэ жыбгэмрэ чыгэу ацІыштыгэхэр, кыутамэу кыгуакІыкІыгэхэр зымы бугыои-

жыгэхэп, кызыщэфэхыгэхэм шылтых. Кыалэм псыр лыашхыэм кысэу щэчэ, смерч зышыкІуагэу фэдэу зэхэтэкыагэ. Бжыхэр кызыхыкІэ кыалэр кымафэу уахтэм зэрэфэхызырым тыкІэупчІэу тыхабзэ. Істэури зэтырагэуагэу ары псэупІэ-коммунальнэ хызмэтым фэгэзагэхэм кызырэталоуэр, ау илээс кысэ а уахтэр «ошІэ-дэмышІэу кыафэкІуагэу» кычІэкІыжы. Ар зытехыхыэрэм тыкІэупчІэнэу кыэлэ администрацием тызытеом, цыпэр кыэдгытыгэу, зым адрэм тыфигэзагэ, ащ нэмыкІ горэм дэжэ тытыригэуагэ... Гыуна фэмыхыу зэхым, пкІэ зэримыІэр кыдгырыІуи ауж тикІыжыгэ.

ХЫУТ Нэфсэт.

Сурэтыр Іэшынэ Аслыан тырихыгэ.

ПРОЕКТХЭР КЪЫШЪОЖЭХ, ИНВЕСТОРХЭР

ХьакIабэмэ якIуапIэ хьушт

Бэдэр зэфыштыкIэ шылакIэм тишыIэныгъэ илэныкIэ пстэури, ыпэкIэ тызэресэгъагъэм фэмыдэу, бэшхокIэ кызырхьокIыгъэх. ГушыIэм пае, нахьыпэм сыдрэ псэуалIи бюджет мылIуагъэ агъэпсыштыгъэмэ, джы тыдэкIи унэе мылIуагъэ шыбгъэфедэн, пшхьэ-кIи, кьэралыгъомкIи, цыфхэмкIи шIуагъэ кьэбгъэтын плэкIышт. Джащ фэдэу экономикэр гъэпсыгъэу, хабзэм ыгъэнэфэгъэ проектхэм унэе мылIуагъэ ахэзылхьэхэрэм инвесторкIэ тяджэ.

Лъэхъаным тегъэпсыкIыгъэу социальнэ-экономикэ шылакIэр зехащэзэ, Урысые Федерацием исубъект пстэури яхэбзыхьэхэ ыкIи гъэцкIэ-кIо органхэр хэкIыплэ зэфэ-шхьафхэм алъэхьух, чIыплэ амалэу ялэхэм атегъэпсыкIыгъэ инвестиционнэ площадкэхэр агъэхьабырхэзэ, агъэнэфэгъэ объектхэм ягъэпсын унэе мылIуагъэ хэзылхьан зылгъэкIыштхэр рагъэблагъэх, яэкономикэ хэбзыхьэхэр егъэ-шIыгъэнхэм иIофыгъохэр зэрахьэх. Ащ пае экономическэ форум зэфэшхьафхэм ахэлэ-жэх, агъэхьабырхьагъэ проектхэм инвесторхэр ащагъэгъуа-зэх, гъусэгъушIу хьун зылгъэкIыштхэр рагъэблагъэх.

Экономикэм игъэтэрэзын иIофыгъохэр нахьыбэу шIуа-гъэ кызырратыштым тегъэпсы-кIыгъэу зэрахьэхэзэ ыкIи тирес-публикэ исоциальнэ-экономикэ шылакIэ хэпшыкIэу хэбзо-ныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр гу-хэлъ шхьаIэу агъэнафэзэ, Адыгеим ипащэхэр, игъэцкIэ-кIо хабзэ иорганхэр илгъэ-заулэ хьугъэу кьалэу Шьагъэ шыкIорэ экономическэ фору-мым хэлэжэх, экономикэм хэ-хьоныгъэхэр езыгъэшIын зыл-гъэкIышт лъэныкIэхэр рес-публикэм илэхэм атехыгъэ про-ектхэр кышагъэлъагъэх, фо-румым хэлэжэхэрэр нэIуасэ афашIых, зэзэгъыныгъэхэр ада-шIых. Мыбжыхьэ шыIэгъэ зи-чэзу форумым хэлэжэхэзэ агъэхьабырхьагъэ проектхэм ашышхэм яхьылIэгъэ тхыгъэ-заулэ тигъэзет кыдгъахэ, гъэ-зетеджэхэр, инвестициехэр тиреспубликэ иэкономикэ хэ-зылхьан зылгъэкIыштхэр ахэм

ащыдгъэгъуа-зэхэ тшIоигъу.

Адыгеим ту-ризмэм хэбзо-ныгъэ шегъэ-шIыгъэным, а Iофым инвес-торхэр кыхэ-гъэлэжэхгъэн-хэм бэкIае шIа-гъэ игугъу за-шырэр. Шьып-кьэ, тызэрэф-ае диштэу а Iо-фыр джырэкIэ кIэкIыплон шIэ-кIышттэп. Сыда Iомэ, тэ кы-зэрэтишIырэмкIэ, республи-кэм нэкьокьогъоу илэхэм ягъэ кьэмыкIоу пфэIошттэп. Ащ кы-хэбзожыгъэ Шьагъэ шыкIошт Олимпиадэм изыфэгъэхьабы-рын ехьылIэгъэ IофшIэнышхоу рагъэкIокIырэри, экономикэ кризисэу кызытэныкIыгъэм кызыдихьыгъэ Iофыгъохэри. Шьыпкьэр Iлоштмэ, уахьтэу тешIэштыр непэ кьэшIэгъуае, ауми, Шьагъэ епхыгъэ IофшIэ-хэри аухынхэкIэ бэп кьэнэ-жыгъэр, а Iофыгъори текIын, хы ШьуцIэ Iушгъом Iулъ чIыгури аухын, мылIуагъэу зилэхэм ар зышхьагъэфедэштыр амыгъоты-жэу, Адыгеим кызырэтакьохэу лъэхъани кыхьэкIын.

Сыд фэдэ проект гъэшIэ-гъонха ыкIи мылIуагъэ уилэмэ, зыхэплъхьанкIэ IофыгъошIу-ха Адыгеим шагъэхьабырхь-гъэхэр? Пстэури анахьыбэу мылIуагъэу зышхьагъэхэм ыкIи шIогъэ икIу кьэзытын зылгъэкIыштхэм ашыш кьэ-шхьа-климатическэ курортэу «Лэгъо-Накьэ» гъэпсыгъэным ехьылIэгъэ проектэу форумым кышагъэлъэгъуагъэр. **Ащ егъэнафэ хым метрэ миншIэ Iлпэ-цыпэкIэ нахь лъэгъэ чIы-плэхэр кышафэхэзэ, дэзышхь-эхэр канатнэ гъогъу пчъагъэ, нэбгырэ 5500-м тельгытэгъэ хьакIэштхэр, шханIэхэр, зыгъэпсыгъыплэхэр, спортивнэ ыкIи нэмыкI объектхэр а чIыплэм цыгъэпсыгъэнхэу. Зэ екIолIэгъукIэ нэбгырэ мин 20-м нэсэу а чIыплэм лыжэ-хэм атетхэу кышагъэхьан алъэкIышт. Мы чIыплэм осыр метрихым нэс икууа-гъэу кышхьэ, илгъэсым мэ-фэ 250-м тыгъэр кышхьэ.**

Сыд фэдэ проект гъэшIэ-гъонха ыкIи мылIуагъэ уилэмэ, зыхэплъхьанкIэ IофыгъошIу-ха Адыгеим шагъэхьабырхь-гъэхэр? Пстэури анахьыбэу мылIуагъэу зышхьагъэхэм ыкIи шIогъэ икIу кьэзытын зылгъэкIыштхэм ашыш кьэ-шхьа-климатическэ курортэу «Лэгъо-Накьэ» гъэпсыгъэным ехьылIэгъэ проектэу форумым кышагъэлъэгъуагъэр. **Ащ егъэнафэ хым метрэ миншIэ Iлпэ-цыпэкIэ нахь лъэгъэ чIы-плэхэр кышафэхэзэ, дэзышхь-эхэр канатнэ гъогъу пчъагъэ, нэбгырэ 5500-м тельгытэгъэ хьакIэштхэр, шханIэхэр, зыгъэпсыгъыплэхэр, спортивнэ ыкIи нэмыкI объектхэр а чIыплэм цыгъэпсыгъэнхэу. Зэ екIолIэгъукIэ нэбгырэ мин 20-м нэсэу а чIыплэм лыжэ-хэм атетхэу кышагъэхьан алъэкIышт. Мы чIыплэм осыр метрихым нэс икууа-гъэу кышхьэ, илгъэсым мэ-фэ 250-м тыгъэр кышхьэ.**

Арышгъ, ишыкIэгъэ объектхэр загъэпсышхьэхэкIэ, хьакIэхэр хьоеу кьэкIонхэ зэралъэкIы-штым цэч хэлъэп.

Инфраструктурэм ехьылIэ-гъэ Iофыгъохэр мы чIыплэм хэбзэ мылIуагъэу шагъэпсых. Вольтышхо зилэ электрическэ линием иапэрэ чэзыу 2007-рэ илгъэсым мы чIыплэм шатыгъ. Ащ бюджет мылIуагъэу сомэ миллион 98,4-рэ пэIуагъэхьагъ. **2009-рэ илгъэсым кышхьэ-жыгъэу станицэу Даховскэм кышхьэблагъэу «Лэгъо-Накьэ» екIолIэрэ гъогъу агъэкIэ-жы. А IофшIэнышхэм бюджет ахьышхьэ сомэ миллион 735,2-рэ апэIуагъэхьагъ. Бюджет ахьышхьэ сомэ миллион 647-м ехьу пэIуагъэхьагъ ыкIи 2013-рэ илгъэсым ехьулIэу курортэу «Лэгъо-Накьэ» зыдэ-цытышхьэ чIыплэм электри-ческэ тэвэр лъагъэлэсышт. А илгъэсым инженер инфраструк-турэм иобъектхэр (псыр, псы-шIоир зышхьагъэхьагъэр, нэ-мыкIэхэр) агъэпсышхьэх. А Iоф-шIэнышхэм сомэ миллион 105-м ехьу апэIуагъэхьагъ. ЗэкIэмкIи кышхьэ-жыгъэ трассэм кило-метрэ 60 фэдиз икIыхьэгъэшт, ахэм азышхьагъэхьагъэ подъёмник 16 агъэуцунэу инвестиционнэ проектхэм егъэнафэ.**

Илгъэ псаум къэуцу имылэу Iоф зышIэшт кышхьэ-клима-тическэ курортэу «Лэгъо-На-кьэ» инфраструктурэ иобъ-ектхэр гухэлъ гъэнэфэгъэ зилэ Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIоу 2003—2007-рэ илгъэсым ыкIи а программэ дэдэу 2008 — 2013-рэ илгъэсым ателгыта-гъэхэм, джащ фэдэу гухэлъ гъэ-нэфэгъэ зилэ Республикэ про-граммэу «Адыгэ Республикэм 2004 — 2009-рэ илгъэсым социальнэ-экономикэ хэбзыхь-гъэу ышIыштхэр» зыфиIорэм ыкIи программэу «Адыгэ Рес-публикэм итуристскэ-рекре-ационнэ комплекс 2007 — 2011-рэ илгъэсым хэбзыхьгъэ-хэр егъэшIыгъэнхэр» зыфиIо-рэм атегъэпсыкIыгъэх. **2013-рэ илгъэсым ехьулIэу зэкIэмкIи ахэм бюджет ахьышхьэ сомэ миллиардрэ миллион 932,1-рэ апэIуагъэхьагъ. Проектхэр зэкIэмкIи сомэ миллиарди 7,6-м тельгытагъ.** Инвестор-хэм ямылIуагъэу джащ фэдиз про-ектым игъэцкIэжын хэлъ-хьэгъэн фае. А мылIуагъэу чэзы-

уишым тельгытагъэу аIэ кы-рагъэхьанэу агъэнэфэгъ.

Сыда ащ фэдиз мылIуагъэу ыкIи IофшIэнышхьэу зышIуахын фае шIуагъэу кытышхьэ? КызыралыгъагъэмкIэ, гуры-тымкIэ илгъэсым курортым шIуагъэу сомэ миллиарди 3,2-рэ кытышхьэ, бюджетым фэдэу сомэ миллион 640-рэ IэкIэхьагъ. Псэуалъэхэм Iоф ашызышIэштхэм апае IофшIэ-плэ чIыплэ 2300-рэ гъэпсыгъэ хьушт. Мафэ кьэс нэбгырэ мин 20-м ащ зышхьагъэпсыгъып алъэ-кIышт. Джащ тетэу Iоф ышIэ-зэ, проектым илгъэс 11-кIэ зы-кышхьагъыжышт.

Турист зыгъэпсыгъыплэу «Хьаджэхьу»

ЫпшхьэкIэ зыцIэ кышхьагъэ-гъэ объектхьом курорт мэ-хьанэ илэмэ, джы тыкызыте-гушыIэштхьэ туристхэмкIэ зы-гъэпсыгъыплэу шытышт объект. Проектхэм егъэнафэ зыгъэпс-фыным тельгытэгъэ объект пчъагъэ чIыплэу агъэнэфэгъэм цыгъэпсыгъэнэу. **Ахэм ашы-щых хьакIэштхэр, автомо-биль гъэуцунIэхэр, шханIэ-хэр, спортивнэ-оздорови-тельнэ объектхэр, псыхьэ-лушгъом шагъэпсын фэе аква-паркы, вертолет тIысы-плэр, деловой гунчэр, инст-рукторхэр зышхьагъэхьабыр-хэр еджанIэр, нэмыкIэхэр.** А зэпстэур поселкэу Каменно-мостскэм псэуалъэхэр цыгъэ-псыгъэнхэм тельгытэгъэ генпл-анэу зехагъэуцунэу дештэх.

Турист зыгъэпсыгъыплэу зы-шагъэпсышт чIыплэу агъэнэ-

фагъэр зы лъэныкIомкIэ авто-мобиль гъогъу Мыекъуапэрэ Гъозэрыпллэрэ ззыпхьэхэрэм кьэуалIэ, адрэ лъэныкIомкIэ псыхьоу Шьхьэгъуащэ лъэлэсы. Мы чIыплэм мэшIоку гогъу екIуалIэ. Инженернэ инфра-структурэм ехьылIэгъэ уха-зырыныгъэу шыIэр псымрэ ка-нализациемрэ зэрешэлэгъа-хэхэр ары. Джащ фэдэу гу-хэлъ гъэнэфэгъэ зилэ Феде-ральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэм тегъэ-псыкIыгъэу поселкэу Каменно-мостскэм газрэ псырэ рашэ-лагъэх. Гъогъуагъэ сервисы-р гъэпсыгъэным ехьылIэгъэ зэзэ-гъыныгъэу зыдэшыгъэм тетэу гектар 14 зэлыуыгъэу объект-хэр агъэпсышхьэх. ЗэкIэмкIи проектхэр сомэ миллион 943-м тельгытагъ.

Каменномостскэм непэ нэб-гырэ мин 10 фэдиз шхьэпсэу. Мыр КъохьэпIэ Кавказым изыгъэпсыгъыплэ анахьыжхэм ашыш. Кавказым джа ишхьэ-лыр екIолIэрэ кышхьэ-лгъэ-рыкIо маршрутхэр мы чIы-плэр ары кызышхьэжэхэрэр. Каменномостскэр Адыгеим иту-ристскэ гъогъуагъэ язэхэкIыплэ шхьаIэу шыт. Мы чIыплэм кышхьэжэх псыхьохэу Дахэ, Сахрай, Фэдз, Фарзэ якIэхьэм якIолIэрэ маршрутхэр. Непэ поселкэу Каменномостскэм туристическэ предприятияшI фэдиз дэт, хьакIэштхьэхэр гъэ-псыгъэнхэм инвестициехэр халхьэх, кьоджэ туризмэм хэбзыхьгъэхэр шхьаIэх. Ка-менномостскэм ыкIи ащ илэ-гъо-блэгъуагъэ чIыопсым, та-рихьым, культурэм япхыгъэ объектхьэ, цыфхэм ашIо-гъэшIыгъонэу зышхьагъэхьэ-рэ чIыплэхэр илэх. Арышгъ, имылIуагъэ фэдэ кьэзыгъэты зы-шIоигъэхэм мы объектхьэ ана-лэ кытырадзэн алъэкIыштэу кытышIошIы. Зэралоу, зы-шхьагъэпсыгъыштхьэ цыфхэм агу ыхьыным тельгытагъэу гъэпсыгъэмэ, кьэкIошт хьакIэ-хэр хьои зэрэхьуштхэм уехьы-рэхьышхьэжынэу шытэп. Ты-фай ыкIи тышхьагъы илгъэсыбэ темышIэу зигугъу кьэтышIыгъэ объектхэр нэрылгъэу кыт-фэхьунхэу ыкIи тызэрэшыгу-гъырым тегъэпсыкIыгъэу тирес-публикэ шIуагъэ кыфахьынуэ. Зигугъу кьэтышIыгъэхэм ана-мыкI инвестиционнэ проект-хэри туризмэм ехьылIагъэу шыIэх. Ахэми инвесторхэм аналэ кьатырадзэн алъэкIышт.

СЭХЬУТЭ Нурбий.

Апэрэ курсым щеджэхэрэм афэгушлуагъэх

Адыгэ Республикэм ренэу Иоф зышлэрэ иллыклоу УФ-м и Президент дэж щылым Адыгеим икыгъэху, Москва иапшэрэ еджаплэхэм ачлэхыгъэху апэрэ курсым щеджэхэрэм зэлуклэгъу адырилагъ.

Зэлуклэр кызылуахыгъ Адыгэ Республикэм ренэу Иоф зышлэрэ иллыклоу УФ-м и Президент дэж щылым ипашэ игуадзэху Быслымэн Расулрэ Бэрэдж Вадимрэ. Члэхыгъу ушэтынхэр аклуи, Москва иапшэрэ еджэплэ анахь дэгъухэм зэралэхыгъэхэм фэшл апэрэ

курсим ис тиныбжыклэхэм ахэр афэгушлуагъэх. Нэужым Представительствэм иИофшлэн зэрэзыхышэрэ, пшэрылыгъу ыкли мурадэу илэхэр студентхэм кьафалотагъ, Адыгеим икыгъэ студентхэм мыхэр сыдигъуи Иэпылэгъу кызырэфэхуштыр кьаралуагъ. Зэлуклэгъум даклоу АР-м икьэралыгъо хэбзэгъуцу органхэмрэ федеральнэ ведомствэхэмрэ зэпхыныгъэхэр ялэху зэрэздэлажэхэрэм нэмыклэу, республикэм икультурэ кьэуухумэгъэным епхыгъэу пшэрылы

шхыалэхэр зэрагъэахлэхэрэрыбжыклэхэм кьафалотагъ. А Иофшлэнхэм ахыгъу Адыгеим и Представительствэ культурэм ылыныкыкыкы Иофтхыбзэ зэфэшхыафхэм ахэлажэ, общественнэ организациехэм Иэпылэгъу афэху.

Конференц-залым шыклогъэ зэдгушылэгъум ыуж АР-м и Представительствэ студентхэр экскурсие ашагъэх. Ныбжыкыкыкы бэ гъэшлэгъонэу кьалэгъугъэр. Гушылым пае, мыр зычлэт унэм ипроект зыгъэцклагъэр урыс архитектурэм егъэжэплэшлу фэзышыгъэу Матвей Казаковым иллакыо кыыхыкыгъэ Людмила Казаковар ары. Унэр ипроекткыкы даху зэришыгъэм имызакыоу, адыгэ лъэпкы культурэм ишэнхэбзэхэр кыдылхытэхэзэ, тхыпхы дахэхэмкы ыгъэклэрэклагъ.

Джащ фэдэу культурэмкы ыкли общественнэ зэпхыныгъэхэмкы консультант шхыалэу Ева Шанибовам Представительствэм адыгабзэ зэрэщызэрагъэшлэн алыкыштыр студентхэм кьарилуагъ.

Урысыем икьэлэ шхыалэ лъэпкы зэфэшхыафыбэ щэпсэу, ахэр яшэн-хэбзэхэмкы, якульту-

рэкыкы. Зэкыкы анахь шхыалэр лъэпкы пэпчэ икультура кьэуухумэгъэныр, Иэпылэгъу фэхыгъэныр ары. Москва щыпсэурэ адыгэхэм апае илъэс 11-м кьэхыгъэу лъэпкы кьэшхыкы ансамблэу «Адыги» зыфиорэм Иоф ешлэ, адыгэ кьашгом ишыкыкыкы зачызыгъэгъуазэ зышлэигъохэр мыщ кьэклонхэ алыкы. Пшэрылы шхыалэу ансамблэм илэр кыткыкыхыгъэр лэужхэр адыгэ лъэпкы икультура кы бай шыгъэгъозэгъэнхэр, тишэнхэбзэхэр кьэуухумэгъэнхэр ары.

Зэлуклэм икыуым студентхэр ланэм рагъэблэгъагъэх, тичышлэгъухэр нахь блогъэу нэлуасэ зэфэхыгъэх, хэбзэ зэрафэхыгъэу, нэпэплэ сурэтхэр зытырарагъэхыгъэх. Нэужым Адыгэ Республикэм ренэу Иоф зышлэрэ иллыклоу УФ-м и Президент дэж щылым игуадзэхэр студентхэм тапэкы яшлэныгъэхэм ахагъэхонэу, лъэныкыо зэфэшхыафхэмкы гъэхыагъэхэр ашлэнху кьафалэлуагъэх.

Адыгэ Республикэм ренэу Иоф зышлэрэ иллыклоу УФ-м и Президент дэж щылыр.

ПЕНСИЕХЭМКЫ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Ипалъэм кьэзымытыгъэхэр агъэпщынэщтых

Тызыхэт илъэсым телытэгъэ отчет компаниер шэклогум и 15-м аухы. Ар кыозэ шлоклэ зимылэ пенсие ыкли медицинэ страхованиехэмкы илъэсым имэзибгъу кьафалытэгъэ ыкли атыгъэ страховой тынхэм яхылыгъэ отчетхэр ыкли ащ дыкыгъоу ялофшлэхэм яхылыгъэ персонифицированнэ учетым епхыгъэ кьэбарху яшэнэрэ кварталым телытагъэхэр, а тынхэр зытыхэрэ Иофшлэн мини 7-м ехуэрэм УФ-м Пенсиехэмкы ифонд и Адыгэ республикэ Кьутамэ ичылплэ органхэм кьарыхылылэнхэ фае. А палъэм ехуылэу кьэбархэр кьэзымытыгъэхэм законным зэригъэнафэрэм тетэу пшэбэдыкыжэ арагъэхышт. Непэ ехуылэу зэрэгъэпсыгъэмкы, а кьэбархэр кьытлэагъэлэсыгъэх страховой тынхэр зытыхэрэ Иофшлэн ыкли шхыбзэкыо предприниматель 5248-м е ахэр зэкы кьэзытын фаехэм япроцент 74,2-м.

2011-рэ илъэсым кышыублагъэу цыфхэм Иофшлэн язытыхэрэм квартал кьэс страховой тынхэм яхылыгъэ отчетхэр УФ-м Пенсиехэмкы ифонд, шлоклэ зимылэ медицинэ страхованиемкы Федеральнэ ыкли чылплэ фондхэм (ФОМС-р ыкли ТФОМС-р) алыгъэлэсынхэ фаеу зэрэщытым имызакыоу, персонифицированнэ учетым ехылыгъэ кьэбархэр кьатынхэ фаеу щыт. Отчетитур зэгъусэху кьызыратыхэрэм ишлуагъэкы хуэкыоныгъэху хашыкыхэрэр нахь макы ыкли отчетхэр нахь дэгъоу гъэхызырыгъэх мэху. Джащ фэдэу персонифицированнэ учетым ехылыгъэ кьэбархэр квартал кьэс кьатынхэ фаеу зыклагъэпсыгъэр граждандхэм пенсиехэм яхылыгъэ фитыны-

гъэху ялэхэм афэгъэхыгъэ кьэбархэр, ыужыкы пенсиеу кьаратыштым мылэку зыщызэлуагъэкыкы лэхуу илэри зэрэдыхэтэу, ренэу игъэ кьужыгъэнхэ фаеу щытыш ары. Пенсие афэгъэуцугъэным ипалъэ кьызыкыкы а кьэбархэм яшлуагъэ кьэкложышт.

УФ-м Пенсиехэмкы ифонд и Адыгэ республикэ Кьутамэ отчетхэр кьызыратыштхэр зырагъэкыудыгъэ аужырэ мафэм нэс зэкылаханэу зэримышыклагъэр Иофшлэнхэм агу кьегъэ кыжы. Гушылым пае, шэклогум и 16-м тазыр санкциихэр агъэфедэхэзэ документхэр алахыштых.

Иофшлэнэу кыпыкыштыри уахтэу ыхыштыри нахь макы шыгъэнхэм фэшл, электроннэ шыкыкы тетэу документхэр кьэтыгъэнхэр Иофшлэнхэм игъоу афэтэлэгъу. А шыкыкы тетэу отчетхэр кьытлэагъэлэсынхэм ишыкыгъэ формэхэр ыкли цыфхэр страховатэ зышыгъэхэм РСВ-1-р кьызыратышт шыкыкы зэхыкыныгъэу фэхыгъэхэр, персонифицированнэ учетым ехылыгъэ кьэбархэр кьызыратыштхэ шыкыкы УФ-м Пенсиехэмкы ифонд иофициальнэ сайт (www.prf.ru) илэ едзыгъоу «Работодателям» зыфиорэм ижыгъотэштых. Джащ фэдэу ахэр ПФР-м ичылплэ органхэм кьащышлуагыштых.

ДЭГУМЫКЪО Валентина.
ПФР-м и Адыгэ республикэ Кьутамэ страховой тынхэм пэщэныгъэ адыгэхыгъэныр зэхэщэгъэнымкы, цыфхэр страховатэ зышыхэрэм Иоф адэшлэгъэнымкы ыкли чыфэу ателхэр кьагъэтыжыгъэнымкы иотдел ипаш.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкы и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкы и Министерствэ иунашъоу N 193-р зытетэу «Сабыибэ зылэ ныхэм тын лъаплэхэр афэгъэшшошэгъэнхэм илоф хэплэщт комисиим изэхэщэн ехылылагъ» зыфилоу 2009-рэ илъэсым Ионыгъом и 15-м аштагъэм зэхыкыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Кадрэ зэхыкыныгъэхэм япхыгъэу унашъо сэшлы:

1. Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкы и Министерствэ иунашъоу N 193-р зытетэу «Сабыибэ зылэ ныхэм тын лъаплэхэр афэгъэшшошэгъэнхэм илоф хэплэщт комисиим изэхэщэн ехылылагъ» зыфилоу 2009-рэ илъэсым Ионыгъом и 15-м аштагъэм мыщ фэдэ зэхыкыныгъэхэр фэшлыгъэнху:

1) комисиим хэгъэжыгъэнху:

«Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм социальнэ политикэмкы, цыфхэм япсауныгъэ икьэуухумэнкы ыкли ветеранхэм ялофхэмкы икомитет идепутат (зэрэзэгъыхэрэм тетэу);»

2) мы кыкыкылыкыкыкы комисиим хэгъэхыгъэнху:

«Адыгэ Республикэм Иофшлэнымкы ыкли социальнэ хэхьоныгъэмкы и Министерствэ кыкыкыкыкы, бзылфыгъэхэм ыкли унагъом ялофхэмкы иотдел ипаш»;»

«Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм икомитетэу культурэм, унагъом илофхэм ыкли общественнэ организациехэм гъусэныгъэ адырлэным фэгъэзагъэм иллыкыо».

3) сатырэу «Кыкыкыкыкы, бзылфыгъэхэм ыкли унагъом ялофхэмкы иотделым испециалист шхыалэ» зыфиорэр «Кыкыкыкыкы, бзылфыгъэхэм ыкли унагъом ялофхэмкы испециалист-эксперт шхыалэ» зыфиорэмкы зэблэхыгъэнху.

2. Кьэбар-правовой отделым ипашэу О. В. Долголенкэм Урысые Федерацием исуъектхэм яшэпхэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхыным пае ыкли гъэзетху «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ кыдыкырэ сборникху «Адыгэ Республикэм и законодательствэ зэхуагъыгъэхэр» зыфиорэм кыыхауыным пае мы унашъор алэжыгъэнху.

3. Кызыхауырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом кыуачлэ илэ мэху.

4. Мы унашъом игъэцкыкы зэрэжорэм иуплэжкы министрэм иапэрэ гуадзэу А. Т. Османовыр фэгъэзэгъэнху.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

кы. Мыекыуапэ, чъэпыогъум и 20, 2011-рэ илъэс N 262

Мэкъу-мэщымкIэ хэхъоныгъэхэр ешIых

Бжыхъэ маз, пчэдыжыпэ чыIэтагъ. Красногвардейскэ районым шыщ колхозу «Родинэм» ибылымэхъо фермэ IофшIэным ижъотыпIэм тынэсыгъ. РайонымкIэ анахъ дэгъоу зыщылажъэхэрэм мыр ащыщ. Чэмышчхэмрэ былымэхъохэмрэ зэресегъэхуэ яIоф псынIкIэу ашIэщтыгъэ. Зыхэм чэм уцупIэхэр аукъэбзыщтыгъэх, адрэхэм Iупхъу аратыштым псы хакIэщтыгъэ. Былымэхъо фермэм шылажъэхэрэр къуаджэм дэхэм апэу къэтэджих. ЧыIи фаби ямыIэу Iоф ашIэ. Мыщ фэдэу лажъэхэрэм къагъахэрэм апэу тыкIэупчIагъ. Чэмышчхэм мини 10 — 12, былымэхъохэм псэкIо Iофыри дахышъ, мин 13 — 14-р къагъахъуу къытаIуагъ.

Фермэм изоотехник шъхьаIэу Дэхъумэ Аскэр унчIэ заулэ еттыгъ.

— Чэм пльыжъ лъэпкыр ары нахьыпэм фермэхэм атетыщтыгъэхэр, шъошъуехэр шIуцIэ къолэных. Ар сыда къызхэкIырэр?

— Ильэс заулэу уэкIэIэбжымэ мы чэм шIуцIэ къолэнхэр Германием къытфырашчыгъагъэх анахъ лъэпкъ дэгъоу дунаим тетхэм ащыщэу алуи. Шыпкыгъ, шабэ къаты, ау дэгъоуи бгъэшхэнхэ фае. Чэм пльыжым ышхырым фэдитIукIэ нахьыбэу мыщ ешхы, IыгыпгъошIухэп. Чэш-зымафэм зы чэмым щэ литрэ 16-м кIигъахъуу къеты.

ЗэкIэри зэхэтэу мыщ шылажъэхэрэр нэгырэ 14 мэхъух. Былымшъхъэ 400 фэдиз алыгъ. Уахътэ къызщыхэкIырым зыщыгъэпсэфыщт, шай зыщешъошчхэ, яIофхэр зыщырахъуащтхэ унэри афызIуахыгъ. КIымафэм, чыIэ дэдэ зыщыхъурэм, зыщыгъэфэбэшт хъакури ащ ит.

— ЧыIэ дэдэ зыхурэм хъаку машом тызэрешалIэ, ащ зыщыдгъэфэбэныр тикIас, — аIо былымэхъохэм.

Пчэдыжъ IофшIэныр былымэхъо фермэм зыщаухым тэри тигъоу едгъэхугъ. Район администрациер зычIэт унэм тыкIуагъ. **Красногвардейскэ районым иадминистрациие ипащэу Тхылъэ-нэ Вячеслав апэу тыIуагъ ыкIи унчIэ заулэ еттыгъ.**

— Районым имэкъумэщ хьызмэт сыда хэхъоныгъэу иIэхэр?

— Аужырэ ильэс зыщыплIым чIыгулэжыным чIыфхэм нахъ зыфагъэзагъ. ЧыIоу тIэм ипроцент 65-р фермерхэм алэжы. Мыр сфэгъэхурэп, мыщкIэ IэпыIэгъу сищыкIагъ аIоу аужырэ уахътэм хьызмэтшIапIэхэм япащэхэм ащыщ зи къысэолIагъэп. Ащ къегъэлъагъо ежъ-ежырэу лэжъэнхэ амалхэр зэряIэхэм фэшI яIофхэр нахьышIу зэрэхъугъэхэр. Алъэ теуцонхэмкIэ апэрэ лъэбэкъоу ар сэлъыгъ. Нахъ зыщыгугъыжыхэ хъугъэх ыкIи хагъахъозэ лъэкIуатэх.

Ильэс 87-рэ хъугъэшъ рай-

оным ыныбжъ а уахътэм къыкIоцI бжыхъэсэ лэжыгъэхэм тонн мин 70-рэ къарахыгъэу районым итарихъ зыкIи къыхэкIыгъэп. Мыгъэрэ ильэсым ащ нахъ баIуи кытхыгъ. Гектар 1500-м фэдиз пындрэуи мы ильэсым тIа, ащи макIэп къытыштыр.

Шыпкыгъ, тIлэх тфэмыгъэхурэхэрэри. Севооборот зыфаIорэмкIэ тIлофхэр тIэкIу тфызэпыгъафэхэрэп. ХьызмэтшIапIэ инхэм ар нахъ къадэхъу, ау нахъ цыкIу-хэм ар джыри афэгъэхурэп, техникэу яIэри нахъ макI.

Коцыр, тыгъэгъазэр, соер арых нахьыбэу хьызмэтшIапIэ инхэм алэжъэхэрэ. Ащ хагъэкIуадэрэм фэдитIу къыхахыжы.

— Вячеслав, колхозхэм ащыщхэр шъумыгъэкIодыгъэхуэ джыри шъуиIэх. ИкIыгъэ лIэ-шIэгъум ия 90-рэ ильэсхэм ахэр зэхэзыжыхэ зэхъум шъо къызтэжыгъээнхэ шъулэжыгъэ. Сыдэуштыр ар къыжыгъэхъуа?

— А ильэсхэр, нэмыкIхэм афэдэу, къуаджэм дэс лэжъаIохэмкIи къыныгъэх. Ау колхозхэм пащэу яIэхэм яшIуагъэкIэ къызтэнагъэхэр тIлэх. ЗэкIэри къэдгъэнэшъугъэхэп, ау колхоз пэрытхэм ятхъаматэхуэ лIыгъэ зыхэлъхэм яхьызмэтшIапIэхэр къызтэрагъээнхэ алэжыгъ. Ильэс 15 — 20-кIэ уэкIэIэбжымэ къыныгъэ. ХьызмэтшIапIэм хэлплъхъагъэм къэбгъэхъун хэгъэкIи, хэбгъэкIодагъэр къыхэмыхыжышъоу щытыгъ, федагъэп. Былымхъуныр тIэкIу къызтэнагъ, ау ащи шыкIагъэхэр фэхъугъэх. Арэу щытми, чэм миным ехъу районым ит, щэ тонн 15 — 16 чэш-зымафэм къащы. Щэ заводри бэмышIэу агъэцэкIэжыгъ, щэр зэрашэлIэни тIлэ хъугъэ. Республикэм ихьызмэтшIапIэхэм ябылымэхъо фермэхэм щэу къащашырэр зэкIэ пшгэмэ, ащ ипроцент 65-р тэ тирайон иIахъ.

— НэмыкI районым и инвесторхэм бэдэжэндэу ячIыгу Iахъхэр аратыгъэх. Шъо шъуирайонкIэ ащ фэдэхэр шъуиIэхэ?

— Сэри а лъэныкъом зызгъа-зэ пэтыгъ. Ащ фэдэ чIыпIэхэри

къыхэкIыгъэх, ау сэ зэрэслыгъэ-рэмкIэ, чIыгур ащ къыщыхъугъэм, тесым ылэжыжынын фае. Джыдэдэм джарэуштыгъу сепллы. Тидэ къыкIырэми ар ылэжыщт, фэдэ къехыфэкIэ пылгыщт. Ау социальнэ Iофхэу уиIэхэм икIоу къахэлэжэщтхэп. Арышъ, ежъ чIыгур къыщыхъугъэм ичIыгу ерэлэжыжъ. Тэ джыдэдэм зыгорэм едгъэлэжынын тIуагъэкIи чIыгу нэкI амылэжъэу тIлэжъэп. ИльэситфыкIэ уэкIэIэбжымэ тичIыгу ызыщанэ фэдизыр тымылэжъэу тIлагъ. А лъэхъанми инвесторхэм сыкъаджэ сшIоигъуагъ, ау хъугъэп. СырыкIэ-гъоужырэр зэрэзэпымыфагъэмкIи. Сыда Iомэ мы ильэси 3 — 4-м дунаир зэхъокIыгъэ. Экономикэм изытет тIэкIу нахьышIу хъугъэ. Бэдзэрым уасэхэр зыпкъ

тет зэхъокIы, нахьыкIэхэр къежъэх. Фермер зытфыхмэ лэжъа-ным зыкышчырамыгъанэу техникакIэр къызIэкIагъахъэ. Ау нахьыбэмэ джыри ащ фэдэ амал яIэп. Джахэм амамышIухэр яIэхэм, чылэпхъэшIухэри техникакIэри ядгъэгъотынхэм тадэлэжъэн фае.

Мы ильэс зытIушым техникэ зэфэшъафэу 50 фэдиз фермерхэм ащэфыгъ, ау ар икIурэп. Чыгу гектар 15 фэдизмэ бжыхъэсэ лэжыгъэхэр къащытэгъэкIых. Джар тхъамэфитIукIэ Iутхыжышъу зыхъукIэ, зыгорэм ехышчырэу Iоф тэшIэу пльытэ хъушты. Техникэри, чылапхъэри, IофшIэныр зэрэзэхъагъэри зэтебгъафэхуэ улажъэ зыхъукIэ къыкIэкIыштыри нахьыбэщт. Джащыгъум центнер 60-м къы-

къырегъэуцох. ТырыкIэгоужы-рэр процент 95-у тичIыгу зылэжъхэрэр районым зэрэщышхэм.

Тэ тимыеу тирайон къэкIуагъэхуэ бэп лажъэхэрэр. Зым пындрэ елэжы, ари республикэм щыщ кIал, адрэр Москва къыкIыгъ, къоухэр зыщахъуштыгъэ къащыр зэхэтхэр арегъэшIых. Сомэ миллион 300 фэдиз хилъхъагъ ащ, ау джыдэдэм яIофшIэн зэпагъэуэгъэ. Ащ гектари 10 чIыгоу ылыгъыр. Мыхэм IофшIэныр зырагъажъэкIэ, къэтылэжырэ былым Iусыр зыдэтхынын тIлэ хъушты.

— ШъуанэкIэ сыд фэдэ мурадха зыфэхъыгъэуцужъхэрэр?

— Мафэ къэс техникэм изы-

шымекIэу лэжыгъэр зы гектарым къыпхыжынын пльэкIышты. Мы ильэсым гектарым центнер 70-м нэсэу лэжыгъэ къызыжыгъэ хьызмэтшIапIэ заулэ тIл. Ар Европэм къыщахыжыжырым фэдиз. 1986—87-рэ ильэситIум центнер 50 районым лэжыгъэу зы гектарым къытыгъэу къыщахыжыштыгъэр, тэ ар къызызэтынэкIыгъэр бэшIагъэ. Джы технологиякIэхэр дгъэфедэхъэ центнер 60 — 70-рэ зы гектарым кытхуэ Iоф зэрэтшIэщтым тышлын фае.

Республикэм ит хьызмэтшIапIэхэм аубытырэ чIыпIэхэмрэ чIыгум идэгъугъэрэ къыдалытэхъэ, куп-купэу агошчыгъэх. Красногвардейскэ районым зыхъхэрэ купымкIэ апэрэ чIыпIэр лэжыгъэ IухыжынымкIэ мыгъэ къыхыгъ. Ащ пае Щытху тхылърэ сомэ мини 100-рэ шIухафтынэу Адыгеим и Лышъхъэ ахэм аритыгъ.

Лэжыгъэ къэгъэкIыным, былымхъуным адакIоу мы аужырэ ильэсхэм хэтэрыкIэхэм Красногвардейскэ районым зыщарагъэушъомбгъу. Анахъуу къэбыжыер, цумпэр, помидорыр къагъэкIых. Итальян шIыкIэм тетэу цумпэр къэгъэкIынуу мыгъэ зыгъэтIысыгъэхэри яIэх. ЗыщыщыкIагъэм цумпэм псыр IэкIэхъанэу псыкъэкIуапIэхэр иIэхэу ыкIи пленкIэу ухъумагъэхуэ ахэр гъэпсыгъэх. Селюу Красногвардейскэм шыпсэуу ШхончыбэшIэ Ас-

лэан къыугушшысыгъэ техникэмкIэ Iофиш-плIыр зэдагъэцакIэзэ, цумпэр агъэтIысыгъ. ЗэшIэгъум чIыгур зэтыреухъумэ, пленкэр тырехъо, ащ ыгъунэхэр егъэпытэжыхы. Красногвардейскэ районым илэжъаIохэм яIофшIэнхэр игъом дэгъоу зэшIуахых. Мары былымхэм апае силос тонн минни, уц шхонтIэ упкIэтагъэу (сенаж) тонн 2900-рэ, мэкъу тонн 1050-рэ агъэхъазырыгъ. КIымафэм ябылымхэр фэхъазырых. Ом изытет нахьышIу зыщыхурэ мафэхэм ябжыхъэ губгъо IофшIэнхэри ашIэх. Ахэри игъом зэшIуахынхуэ мэгугъэх.

Районым ихьызмэтшIапIэ заулэ къэтэкIухъэфэ былымэхъо фермэхэм япчыхъэ IофшIэни аублагъ. Колхозу Лениным ыцIэ зыхьырым ибылымэхъо фермэ тэри тытэхъагъ.

Я 80-рэ ильэсхэм нэмыкI колхозуу хъкум итыщтыгъэхэм афэдэу мыхэм чэм пльыжъ лъэпкыр ары яIагъэр. Ау зоотехник шъхьаIэу Шэкло Аскэр игукъэкIыкIэ, тIэкIу-тIэкIоу чэм пльыжъхэм шкIэ шIуцIэ-къолэнхэр къаIагъахъозэ, ильэс пчъагъэкIэ чэмэу фермэм тетыр зэкIэ шIуцIэ-къолэн ашIыгъэх. Мыхэм афэдэу Германием къырашыхэрэр лъэпIэ дэдэх, пльыгъынхэкIи нахъ кыпн.

Былымэу 1500-рэ фэдиз фермэм тет. Ащ шыщэу 550-р ащы. Тонн минихым къехуэ гъэрэкIо къаIлашыгъ. Мы ильэсми ащ къыщамыгъэкIэным фэбанэх.

Чэмхэр зычIэт къащыгъэр зэтегъэпсыхъагъэх, чэмхэр аппараткIэ ащых, щэр трубэхэмкIэ щэугоинIэм елIагъ. Чэмышчхэм яIоф ащ къегъэпсынIэ. Бзылфыгъэу чэмхэр зыщыхэрэм зы хъульфыгъэ ахэтэу зытэлъэгъум, лъэшэу дгъэшIэгъуагъэ. ТызэресегъэмкIэ, чэмыр бзылфыгъэ зыщын фаер. Ау мары Харханов Александр ильэс пчъагъэ хъугъэу чэмышчэу Iоф ешIэ.

Краснодар краим тыхэт зэхъум, зэнэкъокъоу шызэхашэгъагъэм я 2-рэ чIыпIэр чэмщынымкIэ ащ къыщыхыгъагъ. ИльэсищкIэ уэкIэIэбжымэ Адыгеим и Лышъхыи лэжъэкIо дэгъоу къахыгъэщыгъэхэм ар ахэтэгъ, шIухафтынэу автомашинэу «ВАЗ-2105»-р къыритыгъагъ. Лениным ыцIэ зыхьырэ колхозым зэгорэм, Совет хабэрэ шIыIэ зэхъум, зэрэщытыгъэм фэдэу, яIагъэр зэкIэ къагъэнэшъугъ: былымэхъо фермэхэри, хэтэрыкI ыкIи чIыгулэжъ бригадэхэри, нэмыкIхэри.

Джарэуштыгъу Красногвардейскэ районым къыщытлэжъурэр дгъэшIагъозэ, тымышIэрэм тыкIэупчIэзэ, мафэр ыкIэм фэкIуагъ. Мыекъуапэ къызытэгъэзжым тыгъэм ыкIуачIи нахъ макIэ хъугъэу, хъурэбзэу уашъом екIошъэхыжыштыгъэ. Бжыхъэ чэш чыIэтагъэр ащ ычIыпIэ иудонэу гуIэщтыгъэ.

ТХЪАРКЪОХЪО Аминэт.
Адыгэ телевидением ижурналист.

Сурэтхэм арытхэр: колхозу «Родинэм» ибылымэхъохэм ащыщхэр; колхозым изоотехник шъхьаIэу Дэхъумэ Аскэр. Лениным ыцIэ зыхьырэ колхозым изоотехник шъхьаIэу Шэкло Аскэр.

Неуц — хьафизэхэм я Дунэе маф

Амылэгъуми, гуклэ зэхашлэ

Дунэе нэфым идэхагъэ, уисабый зыфэдэр плъэгъунхэ амал уимылэныр насыпчыагъ, егъашлэм шлунклым ухэтынным уеуоллэныр кыины, ау хьафизэхэм агу ибаиныгъэ клуачлэ кьареты шылэныгъэм пыгъу хэтынхуэ, цыф псаухэм афэдэу псезунхуэ. Ахэм анэхэмклэ амылэгъурэм, сыд фэдэри агухэмклэ куоу зэхашлэ.

Хьафизэхэм я Урысые обществэ тикъэралыгъо зыщызэхашагъэр 1927-рэ ильэсыр ары. Обществэм пшгъэрылгъу илэр, непи а мурадэр ары ар зыфэлажэрэр, хьафизэхэм шылэныгъэм чыплэ тэрэз щаубытыныр, нахь аналэ кьатырагъэтыныр ары.

Адыгеим щыпсэурэ хьафизэхэм ащ фэдэ обществэ ял, 1994-рэ ильэсым кышцегъэжагъэу а цыф купыр зэхэзыщэн, зэлузыгъэклэн, ягумэклэгохэм язэшохынклэ лэпылэгъу кьафэхъун организациие шылэ хьугъэ.

Хьафизэхэм я Урысые обществэ и Адыгэ республикэ кьутамэ мы лъэхьаным нэбыр 1200-рэ фэдиз хэхэ. Ащ иправление хэтэу Татомир Рамисэ тызэрэщигъэгъозагъэмклэ, хьафизэхэм ячлэплэ организацииер ащызэхэшагъэх Тэхьутэмькьое, Кошхэблэ, Мыекъопэ районхэм, Адыгэкъалэ, Мыекъуапэ ыкли ежхэм яамал кьызэрихъуэ мэлэжъэх, лэпылэгъу зищыклагъэхэм алъылэсынхэм пылтых. Шыпкъэ, мыхэм афэдэ организациехэм мылкъушхо агъотырэн, ялахэп пломи нахь тэрэз, зэрэфэахэм, зэрэрахъухьэрэм тетэу зэшлуахын амылэгъырэ лэфыгъохэр кьэнэх, ау ахэр сыдигъуи

нахьышлэм щэгугъых, непэ кьадэмыхьурэ шылэми, охьтэ благъэхэм а гумэклэгохэр щыгъэзыгъэ хьунхэм шлошхьуныгъэ фыра. Ары, ахэм алэхэр зэтыралхьэхуэ «Тысэкъатыш» алоу тлысыжыхэрэн, шлэныгъи зэрагъэгъоты, сэнэхьат зэфэшхьафхэри алэ кьырагъахьэ, яклэлэцлыкхуэри цыфышлу хьунхэм пае плуныгъэ лэфшлэнышхуи адызэрахьэ. Мары икыгъэ ильэсым Мыекъуапэ кьышцэлуахыгъэ клэлэцлыкхуэ хьафизэхэр зыщеджэхэрэ еджаплэр. Ар клэлэцлыкхуэмкли, ахэм янэ-ятэхэмкли шлухьафтын лъаплэу хьугъэ, лъэшэу лэрыфэгъу.

Татомир Рамисэ кьызэрэтилуагъэмклэ, хьафизэхэм яобществэ хэт ныбжыкълэхэм сэнэхьат зэфэшхьафхэр зэрагъэгъотынхэм иамал ял. Ахэм ащышхэр агъаглох Кисловодскэ дэт медучилищым ыкли массажистхэр зыщагъэхъабырэрэ курсхэр арагъэклэх. Джащ фэдэу Москва е Волоколамскэ клэхэрэри кьахэкълых.

Волоколамскэ дэт реабилитационнэ гупчэм амал ил кьэгъэгъэ кьэгъэкълыхым, хьэным, нэмыкл сэнэхьатхэм хьафизэхэр афигъэхъабырынхуэ. Республикэм щыпсэурэ хьафизэхэм ащышхэм ахэм афэдэ сэнэхьатхэр зэрагъэгъотых.

Тигушылэгъу кьыхигъэщыгъэ Московскэ хэкум и Балашихинскэ район хьэхэр зыщагъэсэхэрэ еджэплэ хушхьафыкыгъэу итым республикэ организациейе зэрэдырилэр. Р. Татомир кьызэрилуагъэмклэ, ахэм афэдэ хьэ гъэсагъэхуэ хьафизэхэм лэпылэгъушлу афэхъунхэм фэгъэхъабырыгъэхэр

зэзыгъэгъотыгъэхэр мы организациейе хэтых. Ащ фэдэ шлоигъоныгъэ зилэхэм пэшлорыгъэшэу анкетэр агъэхъабырыш, а еджаплэм агъэхьы, нэужым, цыфым амалэу илэхэмклэ хьэр ылыгъын ыльэкълыхуэ щыгъэм, ар рагъэблагъэ ыкли тхэмэфитлэм кьыклоцл еджаплэм шлэ, хьэмрэ ежыыррэ зэсэнхэм, зэгурьлонхэм фэшл.

Хьафизэхэм я Дунэе мафэ ехьулэу лэфтхьэбзэ зэфэшхьафхэр республикэм щызэхашагъ. Ахэм ащышых «Белая трость» зыфилорэ акциеу Мыекъопэ районым щыклуагъэр, шлушлэ концертеу Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо филармоние щылагъэр, нэмыклэхэри.

Мы мафэм ехьулэу тэри хьафизэхэм тафэлъало тшлоргъу цыфэу зыхэтхэм, ахэр зыдэпсэхуэрэм ягуклэгъу, язэхэшлыкл щымыклэнхуэ, гушлогъо мафэу кьагъурэр нахьыбэнэу.

ЖАКЪЕМЫКЪО
Аминэт.

Къиныгъохэр зэпачых

Хьафизэхэм урамыр зэпачы зыхьуклэ, угу ямыгъуни, умыгъэшлэгъонхы плъэкълыхэрэн. Зэхэшлэ куоу ахэлъымклэ зэрэзеклохэрэм уемыгупшысэнэу хьурэн, джащ фэдэу дунэе нэфым идэхагъэ, ом изытет зызэрэзэблихьурэр зэрамылэгъурэм, етлани а узыр хьужьынэу зэрэщымыгъым кьахэкълыхуэ угу афэгъу.

Хьафизэхэм я Урысые обществэ тикъэралыгъо бэшлагъэ зыщылажэрэр. Ащ и Адыгэ республикэ кьутами бэрэ лэф ышлагъ нахь мышлэми, джы илэфхэр кьэхьылагъэх. Ищыкълэгъэ лэпылэгъу сьмаджэхэм арагъэгъотыжынын алъэкълыхэрэн. Арэу щыт нахь мышлэми, хьэклэплэхэм яусэх, мы мафэр хагъэунафыкълыхым чанэу дэлэжъагъэх.

ВОС-м и Адыгэ кьутамэ ипашэу Машина Марыет бэмьшлэу агъэнэфагъ. Ащ кьызэрилуагъэмклэ, тиорэдыло ыкли кьэшгъокло купхэр зыхэлэжъэгъэ шлушлэ концертэу «Дай сердцу твоему коснуться сердцу!» зыфилорэр зэхашагъ. Ащ кьыклэклогъэ мылкъур хьафизэхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэм ащышхэм, лэфтхьэбзэ зэфэшхьафхуэ спортым, туризмэм, культурэм алъэныкьоклэ рагъэ-кълыхэрэм алауагъэхьащт.

Концертным хэлэжъагъэхэм анэгухэр амылэгъугъэхэми, артистхэм кьауагъэр хьафизэхэм зэхашагъ, агуклэ зэхашлагъ. Анэгу гушлэу, чэфыгъэу кьыклыхьыштыгъэм зэрэразэхэр кьыушыхьатыгъ.

АР-м культурэмклэ иминистрэу Чэмьшыло Гъазьирэ Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо филармоние ипашэу Хьот Зауррэ концертным изэхэшэклэ лэпылэгъу кьызэрафэхъугъэхэм пае Марыет «тхьашьуегъэпсэу» арэло.

Хьафизэхэм я Дунэе мафэ ихэгъэунэфыкълых кьыдыхэлъытагъэу марафонхэр районхэм ащыклоштых. Анахь игъэклоштыгъэу Мыекъопэ районым ит поселкэу Тульскэм шэклогум и 13-м сыхьатыр 11-м ар щызэхашэщт.

Джыри зы кьэбар гушлуагъо организациейе ил. ВОС-хэм язэфэсэу кьалэу Пятигорскэ щыклоштым апэрэу хэлэжъэщтых. Культурнэ программэр джы ахэм агъэхъабыры.

ВОС-м и Адыгэ республикэ кьутамэ къиныгъохэр зэпачых ныхь мышлэми, ащ хэт сьмаджэхэм ягугъаплэхэр кьадэхъунхуэ, тикъэралыгъо хабзи нахь зыкьафигъэзэнэу тафэлъало.

ЛЭШЫНЭ Сусан.

Судым зыфэжъугъазэмэ нахьышлу

Кьулыкьушлэ горэ емыклоу кьыжъудзэеклуагъэу шьолыгъэмэ, шыкълитлуклэ шьуифитыныгъэхэм шьуафэбэнэн, зыкьэжъугъэгъунэжынын шьулэкълыхьт. Ащ пае судым зыфэжъугъэзэн е шьуитхьаусыхэ тхылъ ыпшэкълэ шылэ органхэм алэклэжъугъэхьан фае.

Апэрэ шьыклэр кьыхъэзыхьрэм идаохэр кьызышчыриотыкырэ тхылъыр ежъ-ежыырэу егъэхъабыры, мысагъэ зэрэкъомылъымклэ лэубытыплэ ышын ыльэкълыхьтхэр кьегъотых, илофклэ адвокатыр кьыздырегъалэ. Нэмыклэу кьэплон хьумэ, ищылэныгъэ кьэгъэгъаплэу фэхьуштыр, ышхьэ кьырыклоштыр ежыыр ары зылэ илгыр. Ар лэф псынклэу пфэлэштэп ыкли а гьогум рыклонэу езымыкхуэрэм ятлонэрэу гьогур кьыхахы. Ау тхьаусыхэ тхылъхэр алэклэзыгъахьэхэр

рэм ялэф кьыкълыхьышхо зэрэщымылэм ишыхьатэу зы щысэ кьэштхын.

Украинэм щыщ К-м кьэхьулагъэм, ильэсипллыр ащ итхьаусыхэ тхылъ зэрэзэхамыфыгъэм нэлуасэ шьуфэтшлын. Краснодарэ Ейскэрэ зэзышхьэр гьогум рыклонэ, 2007-рэ ильэсым станицэу Брюховецкэм дэжъ чыплэ ДПС-м илофышлэхэм ар кьышагъэуцугъ, машинэу лыхьгъэр уцуплэ гъэнэфагъэм афыгъ. Милицием илофышлэхэм кьырауагъэхэр ымыгъэцэклагъэхуэ, Урысые Федерациейе и Кодексэу административнэ хэбзэукуоныгъэхэм яхьылагъэр ыукъуагъэу алъыти, мировой судьям иунашъоклэ чэщ-зымафэклэ ар аубытыгъагъ.

Етланэ зыщыпсэурэ чыплэм — кьалэу Черновцы зегъэгъэжыым, мы хьулъфыгъэм итхьаусыхэ тхылъыгъэ Урысыеми, Украинэми яорган пчъагъэмэ

алэклигъэхьагъ. Административнэ пшгъэдэклэжъ зэрэрагъэхьыгъэр, имашинэ зэрэла-хыгъэр тэрэмэ, ар хабзэм дештэмэ ащ зэригъашлэ шлоигъуагъ. Краснодар краим ипрокуратурэ, Урысые Федерациейе и Генеральнэ прокурорэу Кьыблэ федеральнэ шьолъырым щылэм игуадзэ, Урысые Федерациейе ипрокуратурэхэм, Урысыем и МВД, и Апшгъэрэ Суд ыкли нэмыкл органыбэмэ ащклэ К-м зафигъэзагъ.

Ащ итхьаусыхэ тхылъ цыфым ифитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерациейе щылэм 2008-рэ ильэсым кьызылэклэхьэм, К-м пшгъэдэклэжъ егъэхьыгъэнымклэ мировой судьям унашгъоу ышлыгъэр зэрэмытэрэзым ехьыллэгъэ тхылъ зэхигъэуцуи, иклэрыклэу зыхэплэжъхьэм, унашгъор тырахыжыгъагъ ыкли лэфыр шагъэтыжыгъагъ.

К-м зи ымышлэу щысыгъэу

пфэлэштэп. Ащ тхьаусыхэ тхылъхэр органыбэмэ алэклигъэхьагъ. Ау процессуальнэ амалхэр ащ кьызфигъэфедэ-гъэхэп. Мировой судьям унэшъо тэрэз зэримыштагъэмклэ, ащклэ хабзэр зэриукъуагъэмклэ 2007-рэ ильэсым К-р тхьаусыхэн ыльэкълыхьтыгъэ. Ащ фитыныгъэ илагъ лэфым хэлъ материалхэм нэлуасэ зафишлынэу, зэрэмымысэр кьэзыгушыхьа-тырэ лэубытыплэхэр кьызфигъэфедэнхуэ, адвокат ыубыты-нэу. Ау арэуштыр ар зеклуагъэп. Зэришыклагъэм тетэу зэхэгъэуцогъэ тхьаусыхэ тхылъ за-кьомклэ 2007-рэ ильэсым К-м илофыгъохэр зэшлуихын ыльэ-кълыхьтыгъэ. 2009-рэ ильэсым заухьыжъ нэужми ащ амал илагъ члэнагъэу рагъэшлыгъэр хабзэм тетэу кьаригъэхьакьы-жынынэу. Ау зыгорэм кьыфишлэ-штым щыгугъыгъэзэ исыкым иплалэ ыкыгъ.

Илофыгъохэр зэшлэзыхьы-

хуэ зытемыфэщтыгъэхэ органхэм ильэсипллым кьыклоцл зэрашгъугъыгъэм зи кьыклэ-клуагъэп. К-м иавтомобили ыгъотыжыгъэп, члэнагъэу рагъэшлыгъэм пае зи кьы-фальгъэжыгъыгъэп.

Шьори ащ фэдэ кьышъо-мыхьулэным пае процессу-альнэ законодательствэм кьызэрэдилъытэрэм тетэу шьуезеклу. Ыпклэ зыхэмылэ юридическэ лэпылэгъу язы-гъэгъотырэ гупчэхуэ Урысые и юристхэм я Ассоциацияе хэгъэгум ирегион 56-мэ ащы-зэхышгъэхэм зафэжъугъазэ-мэ шьуклэгъожыштыгъэп.

Щыфым ифитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерациейе щылэм и Аппарат и Аналитическэ гъэлорышлэ ипашэу

Н. В. ВАСИЛЬЕВ.

ЖАБЗЭР ГЪЭДЭХЭГЪЭНЫМ фэlorышlэшт

Бэшагъэу адыгэхэм жэбзэ дахэм мэхъанэшхо ратызэ кыпрэкlo. Шэн-зеклуаклоу анахь уимылэ мыхуштмэ жэбзэ зэ-клуужь плулыныр ахалытэ.

Арышъ, сабыр унэм шаплу зыхукло адрэ шэнэу халъхэ-хэрэм аклыгъоу зыдэгущылэ-рэм елытыгъэу, екloу гушылэу бзэм хэтхэр ыгъэфедэнхэу рагъасэ.

Шыпкъэ, мы уахътэу тызы-хэтым ар зэклэмэ къадэхурэп. Ащ кыыхэкloу клэлэцлыкloу ыгыплэхэми еджаплэхэми а loфыгъом лэзшэу аналэ ашы-тырагъэты, ау ащклэ ашлэрэр мымаклэми, къадэхурэр джы-ри бэл.

Зэдэлэжынхэр, хъяр е кыин ялэмэ зэдэлэтынхэр адыгэмэ яшэн зэрэхуыгъэр нэмыкл цыф лэпкэхэми дэгъоу ашлэ. Ар ашлодэгъоу тегущылэх. Ахэр зыщызхахэхэрэм агъэфедэрэ жабзэм, псэлэ зэгъэклугъэ дахэхэм хохуыклэ яджэх. Ахэр зэрагъэдэхэрэ шыклэхэр къэ-зыгъэлэзгъорэ хохуыхэр къэ-бэртэе-щэрджэхэм кыда-гъэклыгъэу ялэх. Ау адыгэу, республикэм шыпсэхурэм аугъонигъэхэу библиотекэхэм, музейхэм ачлэхэр зэгъэ-фагъэу ыкли хэутыгъэу джы кызынэсыгъэм тилагъэп. Ахэм loф зэрадашлагъэм ыкли зыугъонигъэмэ яхылагъэу тхыгъэхэр шылагъэхэми, тхылъ шъхьафэу тилагъэп. Ахэр зы-дэтышт тхылъым Емыкл Нур-джан ишыпкъэу loф зыди-шлэрэр бэшагъэ. Джыдэдэм ар Адыгэ къралыгъо университе-тым Лэпкышлэныгъэм и Гупчэ щэлажэ.

Апэ телевидением иloфшлэн зырегъажэм, Краснодар клоэ кэтынхэр Нурджан ыгъэхьа-зырхэ зэхум, адыгэ жэбзэ дахэ зылулхэм кьауагъэхэр ыугъо-инхэм, loф адишлэным пы-лыгъ.

Сэри апэрэу телевидением Краснодар кышыгъэгущы-лагъэмэ сашыщыгъ. Къэсэ-шлэжы адыгэ къэлокlo тэрэ-хэр, дахэхэр жэрыlo творче-ствэм кыыхынхэмклэ Нур-джан loфышхо зеришлэшты-гъэр. Ащ тетэу жэбзэ loуш-щэрыом loф зыдишлэрэр зэ-рбэшагъэр кызыгурыуагъ loпэрытхым сызеджэм. Ар

«Хохуыхэр» ыloу джырэблагъэ кыи-дэклыгъ. Ащ филоло-гие шлэныгъэхэмклэ докторэу Унэрэкъо Рае инаучнэ редак-тор.

Хохуыхэр loушэу къэлогъэ кьодыехэп, ахэм гупшысэу акло-цылтыр мыухыж. А гушылэ зэклухэу жаб-зэм фэлэзэ-фэлэпэ-ласэхэм зэгорэм къа-логъагъэхэр непэрэ мафэхэм аклунэу зэ-хэпфынхэр, бгъэхьа-зырынхэр псынкла-гъоп. Гушылэм пае, непэ диным узэрэ-фаеу утегушылэн плэклыштмэ, тапэ-клэ цыфмэ ащ фэдэ фитыныгъэ ялагъэп. Ахэр кыдэплыгътэзэ кэтынхэр телевиде-ниемклэ бгъэхьа-зырынхэр зэрэмысынклагъор нафэ. Ау Емыкл Нурджан ащ кыгъэшынаштыгъэп, кэтын-хэм къяклушт гушылэхэр фэ-лазэу кыгъотыштыгъэх. Афэ-сакъызэ кьэгущыцлэштхэр ыгъэ-хьазырыштыгъэх.

Хохуыхэр зыдэт тхылъыр ыгъэхьазыры зэхум loфышхо зэрэдишлагъэр нафэ кысфэ-хуыгъ Нурджан илэпэрытх сы-зеджэм. Сэри нахышлу зэрэ-хуыштым сыпылтыгъ, сызэ-джагъэм сигъэрэзагъ.

Тхылъыр шъхьиеу зэхэт. «Уигъорэ уибжхэрэ зэтемы-зэу...» зыфилорэ ублаплэмклэ кызылэуехы. Ащ адыгэ хох-хум непэ изытет кышчелуатэ, материалым изэхэфын, loф зэрэдишлагъэр кышчегъэлъа-гъо. Ащ ыуж кьеклых хохуы-хэу куп-купэу зэтеуыгъэхэр. Апэрэ купым зэреджагъэр «Жьонэкlo хохуыхэр». Ащ жьонаклэмэ яхылагъэу ады-гэмэ алоштыгъэхэр кызыралуа-гъэм тетэу кыштитыгъэх. Тхылъеджэмэ алъэгъун а гу-шылэ дахэхэр зэхэзылхьагъэ-хэр лэзшэу лэжыаклоэм япсау-ныгъэ, ящылэклэ, лэжыгъэу кьахыжыштым зэрэфэса-кыштыгъэхэр. Ащ даклоу а гушылэ loушхэр кэзылэотэжы-гъэхэр, ахэр кызыхуыгъэхэр,

АДЫГЭ IOPЫIYAT

ХЪОХЪУХЭР

зышчы кьаудажхэр, ясурэтхэр нахыбэрэмклэ кыдыгъэлъэ-гъуагъэх. Жъы хуыгъэ гушылэ-хэу хохуыхэм ашагъэфеда-гъэхэм ямэхъанэхэри тхылъым клэу кышчыгъэлэзгъуагъэх. Арышъ, уижабзэ дахэу гъэп-сыгъэу зы чыплэ горэм укы-щыгушылэ пшлоигъомэ, тхы-лэу тыкызтегушылэрэм lo-пылэгъушхо кыуитышт. На-хыпэклэ ащ фэдэ зэгъэулу-гъэ хохуыхэр зыдэт бгъотышты-гъэп. Жьонаклэмэ афэгъэ-хыгъэ хохуымэ ямызакъоу, нэмыкл хохуыхэри тхылъым кышчытыгъэх. Ахэр «Нысэу кьацагъэм фалорэ хохуы», «Унэр ай зыхуыклэ кьалорэ хохуыхэр», «Бысымгуащэм фэгъэхыгъэу аlorэ хохуы», «Сабыим едэхэшлэрэ хохуы», нэмыкыбэхэри.

Лэзшэу узыгъэгущлорэр хохуы пэпч адыгэ хэбзэ-зеклуаклохэр кыдэлъытагъэу зэрэгъэпсыгъэр ары. Арышъ, уижабзэ дахэу бгъэпсы пшло-игъомэ, пэшлорыгъэшлэу тхы-лым кыдэхьэгъэ хохуыхэм уаджэмэ, къэлокlo жэбзэ да-хэм уригъэсэшт. А тхылъыр ипчъагъэклэ макloу кыдэ-кыгъэми (300 нахь мыху-рэми), кьоджэ библиотекэхэм ачлэбгъотэшт.

Джы тяплъын хохуыхэм кьахэхыгъэ гу-шылэ щэрыохэм. Гу-шылэм пае, жьоныр ра-гъэжъэн зыхуыклэ кьа-лоштыгъэ е зыгорэм кьафилоштыгъэхэр ма-рых:

«Цобзэпэ огъоу,
Жьоныгъокlo ош-хэу,
Чэщ ошхыр ебэ-клэу,
Цобзэ кьэгъэзагъэм
Ынэ цизэу кыите-клэу»

Мэщэу ашлагъэр мыш фэдэ хуунэу клэ-лэлуштыгъэх:

«Сэе гъуанэм фэдэу
ушъуашъоу,
Ашъо гъуанэм фэ-дэу онтэгъоу,
Гъуным loзэрэцэу
Щаум цышъхьа-укъу...»

Нысаклоэм ехы-лагъэу кьалоштыгъэ-мэ ашышхэр:

«Джэнкloхъоу,
Шъохуылуфэу,
Кьальфырэр мы-

кloдэу,
Ыдырэр мылэнloу»

Унэчлэхажьым фэгъэхыгъэ хохуым шагъэунэфыштыгъэ:

«Ордэ унэгъэу,
Цужьы укыклэу,
Икырэм кырихъэу,
Кыххэрэм кыринэу...»

Бысымым ехылагъэу кьа-лоштыгъэмэ ашышхэр:

«Уигъорэ уибжхэрэ зэте-мызэу,
Узырэ бзаджэрэ кыомы-кloу...»

Зекlo ежыэрэм, гъогу техъ-рэм фалоштыгъэх:

«Уигъоухэр — бзэпсэу,
Уипсыхэр — щэнджэу,
Аушэджыр (зеклолхэр)
уигъусэу

Уимыгъусэр кыохуап-сэу...»

Ахэм анэмыкл хохуыхэри уздэгущылэрэм елытыгъэу тхылъым дэбгъотэшт.

Гушылэу мы хохуыхэм ашагъэфедагъэхэм уаумэхы-рэм фэдэ: loушыгъэ ахэль, зэ-гъэпшэн-зэпэгъэуцужэу, зэфэ-хысыжыгъэу аклоцылхэр гум хэтлысхэ. Еtlани гъэшлэгъо-ныр хохуыхэм ашагъэфеде-рэ гушылэхэм вариант гъэшлэ-гъонхэр зэрялэхэр ары. Ахэм кьагъэлъагъо хохуыкы кьэ-зылорэ авторы зычанлугъэ чыплэр. Ащ фэдэ хохуыхэм

стилистическэ пшъэрылгыр зэрагъэцаклэрэм бзэшлэны-гъэмклэ мэхъэнэ гъэнэфагъэ иl.

Бзэм, жабзэм яшэнхэм зэ-хьоклыныгъэу афэхуун ыльэ-кыштыхэр кьагъэлъагъо, бзэм шыщ loхэхэм яамалхэм ахе-гъахэу, гушылэхэм, гушылэжы-хэм мэхъанэу ялэхэм тедзэ мэхъанэхэр кьалэклалъхэ. Жабзэм шагъэфеде-рэ диа-лект гушылэхэр нормативнэ литературабзэм шагъэфедеу мэху. Арышъ, хохуыхэм ахэт гушылэхэр литература-бзэм хахъэхэу бэрэ кыыхэкly. Ащ кьегъэшпыпкъэжы хохуы-р бзэм хэхуыхэрэ loфы-гъохэм зэрилъэкloу зэрахъла-жыэрэр.

Клолэеджакloхэм, студент-хэм бзэм ехылагъэу loф-тхьабзэу ашлэхэрэм хохуыхэр ашагъэфеде-рэ егъэсагъэхэмэ, ягупшысакlo нахь зиушъомб-гъушт, нахь куу хуушт.

Мы тхылъэу тыкызытегу-шылэрэр адыгабзэм клолэеджа-клохэр рагъаджэхэ зыхуыклэ агъэфеде-рэ рагъасэхэмэ ишлуа-гъэ кьэклошт: яшлэныгъэ хи-гъэхьошт, жэрылуабзи, ятхыб-зи нахь чан ышлыштых. Дэгъу-гъэ а тхылъым ехылагъэу клолэеджакloмэ конферен-ции зэхягъэцагъэми.

Сыд фэдэ тхылъыклэ кыдэ-кыгъэми, еджакloхэр тегъэ-гушылэагъэзэ шыгъэмэ ядунэе-пылыклэ нахь бай хуыномло ишлогъэшхо кьэклошт, яжабзэ нахь ыгъэбаишт.

Сэ тхылъым шлэныгъакloу кыситыгъэм сыщэгущылыкly. Хохуыхэр зыугъонигъэмэ са-фэраз, нэмыкынкloлэ сяллы сыхуыгъ. Цыфым ышлагъэр илэпкъ итарихь, икультурэ хэлтыфэ ашыгъушлэрэп: джы-ри ахэр бэмэ агу кьэклы-жыштых кытклэлыкloхэр-рэм дахэкlo ахэм ягугъу ашлы-жышты.

Тхылъыр зэзыгъэфэгъэ Емыкл Нурджани, научнэ редакто-рэу, филологии шлэныгъэхэмклэ докторэу, профессорэу Унэ-рэкъо Райи тафэгущло адыга-бзэр шлу зыльэгъухэрэм ялэпы-лэгъу хуунэу тхылъ loуш кызы-рэдэгъэклыгъэмклэ.

БЛЭГЪОЖЪ
Зулъярин.

Адыгэ къралыгъо уни-верситетым ипрофессор,
филологии шлэныгъэхэм-клэ доктор, академик.

Мы лэпэлэс

Ильэс кьэс зэхашэрэ республикэ зэнэкъокъу-кьэгъэлэзгъонэу «Чы-гум идэлэжъэн» зыфилорэм Крас-ногвардейскэ районым шыщ чыгу-лэжэу Шхончыбэшлэ Аслъан мы-гъэ хэлэжыагъ. Ащ ышылгъэ тра-кторэу МТЗ-82-рэ зыфилорэм бэмэ осэшлу фашыгъ. Мэкъумэщ хызы-мэтымклэ районым и Гъэlorышлэлэ ипащэу Владимир Сергиенкэм кызырлуагъэмклэ, мыш фэдэ тра-ктор Италием кышчыдагъэкloу

ыльэгъуыгъ. Ащ цумпэр зэрыбгъэtlыс-хьащт абанэр егъэхьазыры, пленкэ тырелъхэ, псы клэгъахэ.

— Тракторхэм ягъэтэрэзыжын, яшын сыгу кьэзыгъэкlyгъэр цумпэм икьэгъэкlyн ильэс пчъагъэ хуыгъэу дэлажэу, синыйбджэгъоу Николай Со-лодовниковы ары, — еlo лы loпэлэсэм. — Мыш фэдэ тракторым Италием сомэ мин 600 цыуас, сэсы-ем сомэ мин 50-м еху тефагъ. Ари макloп, ау мэкъумэщ ыкли фермэр

хызмэтшлэлэхэм ашылажэхэрэмклэ ар loпылэгъушлу хуушт.

Ащ нэмыклэу Аслъан ишагу гъэ-шлэгъон loджи дэплэгъошт. Ахэм ашышхы нэшэбэгу, помидор ыкли кьэ-быжыер хэзыгъэ имыloу чыгум егъэкlyгъэнхэм фытегъэпсыхьэгъэ чы-лэпхэеут машинэр, картофыр хэзыль-хьэрэ ыкли хэзыхыжырэ тракторы.

— Тракторым loф ышлэу зысэ-лэгъум, джыри нахь гъэтэрэзыжын гъэшлэгъонхэр ешлылэнхэу сыгу

кьэкlyгъ. Сшылгъэхэр зэзгъэлэзгъу-гъэхэр апэ loушчыпцыкlyшты-гъэх, loф ашлэшъун loу амышлэу кьаплыхуэ, ау нэужым афэсшлэ-мэ ашлоигъоу кыкloлэзлэгъуэх. Джыри гукьэкл гъэшлэгъонхэр силэх, Тхъэм ыломэ, ахэри шылэныгъэм шыпхырысшыштых. Цыфхэу чыгум пылхэм ягупшысэхэр кы-дэслыгътэзэ сишлуагъэ ахэм язгъэ-кly сшлоигъу, — еlo Аслъан.

(Тикорр.).

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдызыгъэкыр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИохэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскер, 236

**Редактор
шхьалэр**
**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шхьалэм иапэрэ
гуадзэр**
АУЛБЭ Руслян

**Редактор
шхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары**
ХЪУРМЭ Хъусен

**ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары**
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

**Редакциер
зыдэшылэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскер,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплIэ гъэlorы-
шланI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскер,
268

Пчъагъэр
4383
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2730

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗышыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

«АЩЭМЭЗЫМ» иорэд зегушъомбгъу

**ТиорэдхэмкIэ, тикъашъохэмкIэ адыгэ лъэпкъэу
тызыщышым итарихъ, ишэн-хабзэхэр къэтIотэн-
хэ тэлъэкIы. Адыгэ Республикэм лъэпкъ
культурэмкIэ и Гупчэ щызэхашэгъэ кIэлэцIыкIу
ансамблэу «Ащэмэзым» ныбжьыкIэхэр
егъэгъуазэх, зылъещэх. Зэнэкъокъухэм
щытхъуцIэхэр къащыдихызэ, купыр IэкIыб
хэгъэгъухэми ащашIэ хъугъэ.**

**Едыдж Батырай тарихъ
мэхъанэ зилэ сурэтэу
ыгуогъигъэмэ ащыщэр
«Ащэмэзым» хэт ныбжьы-
кIэхэм шлухъафтын
афишыгъ. 2012-рә ильә-
сым, мэлылфэгъу мазэм
Германием шыкIошт Дунэ
фестивалым хэлэжъэ-
нэу «Ащэмэзыр» зэрэ-
рагъэблагъэрэр къылуагъ.**

Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» «Ащэмэзыр» рагъэблагъи, лъэпкъ шIэжъ зэлукIэу шыкIуагъэр тиздэпсэуныгъэ къэзыгъэдахэрэмэ ащыщ. Германием, Тыркуем, фэшъхъаф хэгъэгъухэм къарыкIыгъэ тильэпкъэгъухэр пчыхъзэхэхъэм хэлэжъагъэх. «Ащэмэзым» ихудожественнэ пащэу Бэстэ Асыет оредыIо купым искусствэм къыщикIугъэ гъогур къафилотагъ.

Республикэ гимназием щеджэхэрэр арых «Ащэмэзым» хэтхэр. Ижырэ адыгэ оредхэр зэбгъэшIэнхэр, шэпхъэ лъагэм диштэу искусствэм ибайныгъэ цIыфхэм алъыбгъэIэсыныр IэшIэхэп. Бэстэ Асыет ар къыгурыIозэ, мышынэу уплэкIунхэр ышIыгъэх. Зэрэфаеу зэкIэри къыдэмыхъугъэми, «Ащэмэзыр» щыл, ыпэкIэ лъэкIуатэ. Налшык, Москва ащыкIогъэ Дунэ фестивалым «Ащэмэзым» «Гран-при» зыфилорэ шлухъафтын шхьалэр къащыдихыгъ.

Анахъу дгъэшIагъорэмэ ащыщыр IэкIыб хэгъэгъумэ къарыкIыжыгъэ тильэпкъэгъумэ якIалэхэр ансамблэм къызэрэхъагъэхэр ары. Апэрэ ильэсхэм кIалэхэм язакъоу оредхэр къалоштыгъэх, джырэ уахътэ пшъашгъэхэри аштагъэх, «Ащэмэзым» зегушъомбгъу. Ансамблэм хэт кIэлэеджакIомэ къызэрэталуагъэу, сэнэхъатэу къыхахыштым непэ егушысэх.

Сэнэхъатэу къыхахыштыр

ОредыIо хъунэу, искусствэм ищыIэныгъэ езыпхынэу фаер нэбгырэ зырыз. Юрист, экономист, врач, нэмыкI сэнэхъатхэр къыхахы ашIоигъу. Сыд фэдэ Iоф агъэцэкIэшты, лъэпкъ гупшысэр ахэлышты, цIыфышIу зэрэхъуштырэм пылбышты.

«Ащэмэзыр» Адыгэ Республикэм имэфхэI зэхэхъэхэм, адыгэ быракъым и Мафэ, адыгэ шъуа-

шэм и Мафэ, Адыгэ Хасэм изэIукIэхэм, фестивалхэм ахэлэжъэ. Лъэпкъ оредэу къыIохэрэр гум лъэIэсых. Ансамблэр дахэу фэпагъэ. Нэбгырэ пэпчэ адыгэ шъуашэу щыгъыр республикэ Адыгэ Хасэм имылькIэ адыгъ.

— Адыгэ Хасэм тильэпкъ шъуашэхэр шлухъафтын къызэрэт-фишыгъэхэм фэшI лъэшэу тыфэраз, — еIо Бэстэ Асыет. — «Ащэмэзым» иорэдхэр зытэтхэгъэ дискыр къыдигъэкIыгъ.

— Искусствэм иамалхэр дгъэфедэхъэ, тэ, зэлэпкъэгъухэм, нахыбэрэ тызэхэхъэу тыублагъэ, — къыщилуагъ Адыгэ Хасэм изэIукIэ шIэныгъэлэжъэу МэщфэшIу Нэдждэт. — НыбжьыкIэхэр зэлэпкъох, шхъэгъусэ зэфхъугъэхэри къахэкIыгъэх. Дэгъумрэ дэхагъэмрэ тызэрэзэфашэрэм ишIуагъэкIэ IэкIыб хэгъэгъумэ арыс тильэпкъэгъухэм хэкум анэIу нахъ къыфагъэзагъ. Адыгабзэр зэрагъашIэ, лъэпкъ искусствэм зышагъэгъуазэ.

Германием рагъэблагъэ

ШIэныгъэлэжъэу, тхакIоу

Германием шыпсэурэ тильэпкъэгъумэ я Адыгэ Хасэу къалэу Мунстэр щызэхашагъэм ипащэр МэщфэшIу Нэджат. Ар кIэщакIо фэхъуи, «Ащэмэзым» имызакъоу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Кушъэкъо Сими ригъэблэгъагъ, фестивалым зэлэшIэрэ сурэтышI-модельерэу СтIашъу Юрэ ышIыгъэ шъуашэхэри къышагъэлэжъоштых.

Адыгэ Хасэм шыкIогъэ зэлукIэм МэщфэшIу Нэдждэт ышнахыжъэу Нэдрэтрэ ышнахыкIэу Нэджатрэ щытлэгъугъэх, къэбархэр къытфалотагъэх. Ахэр Германием щэпсэх. Къэрэгъулэ Хъусини ильэс 47-рә ыныбжъ. «Ащэмэзым» иорэдхэм ядэлум, ащ фэдэ ансамблэ нахыпэкIэ ымылэгъугъэу къылуагъ, лъэшэу ыгу зэрэрихыгъэм тыщигъэгъозагъ. Къыхъащт ильэсым иунагъо игъусэу тиреспубликэ къэкIонэу рыхъухъагъ.

Сурэтхэр тезыхырэ Чыназыр Щэунун гушыIабэ къытимылуагъэми, ыльэгъугъэмрэ зэхихыгъэмрэ тильэпкъэгъухэу IэкIыб хэгъэгъумэ арысхэм зэралыгъэлэсыжыштым тыцыхъэ телъ.

сэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Шхьэлэхъо Аскэр жьы кIэтэу, узыIэпишэу пчыхъзэхэхъэр зэрэкIуагъэм ыгъэгъушхуагъ. Адыгэ Хасэм ипащэу зэрэщытыгъэр ыгу къыгъэкIыжызэ, МэщфэшIу Нэдждэт игъусэу хэкум къэзыгъэзэжырэ тильэпкъэгъухэм IэпыIэгъу зэрафэхъуштыгъэхэр, хэбзэ законхэр штэгъэнхэм зэрэпылгыгъэхэр, нэмыкI хъугъэшIагъэхэр къылотэжыгъэх.

Зыгуыгъоигъы зышIоигъо лъэпкъым игухэлхэр къыдэхъунхэм фэшI хабзэм икылуыкыушIэхэмрэ общественнэ организациехэмрэ зэрэзэпхыгъэхэм шлуагъэу къытырэри зэхэхъэм къышIауагъ. ЗэлукIэм хэлэжъагъэхэм зэхэтхэу нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх, къэбархэр къызэфалотагъэх. Адыгэ шхыныгъохэр Iанэм къызыпырагъэуцохэм, ягухэлъ-гупшысэхэм нахъ зэлухыгъэу зашагъэгъозагъ.

Сурэтым итхэр: «Ащэмэзымрэ» пчыхъзэхэхъэм хэлэжъэгъэ тильэпкъэгъухэмрэ.

ТЕАТРЭХЭМ ЯФЕСТИВАЛЬ ДЖЫРИ ЗЭIУКИЭШТЫХ

Адыгэ-абхъаз театрэхэм я III-рә шъолъыр фестиваль тыгъуасэ Мыекъуапэ щызэфашыжыгъ. ХъакIэхэм непэ ядэжъхэм агъэзэжы. Фестивалым хэлэжъагъэмэ ягухэлъ-гупшысэхэу пресс-зэлукIэм къышIауагъэхэр «Адыгэ макъэм» къыхэтыуыштых.

ШэкIогъум и 10-м Темыр Осетием итеатрэ инспектаклэ фестивалым къыщигъэлэжъагъ. Адыгэ Республикэм и Урыс те-

атрэрэ Краснодар къыкIыгъэ театрэмрэ яспектаклэхэр тыгъуасэ Мыекъуапэ шыкIуагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ

театрэу Цэй Ибрахымэ ыцIэ зыхырэм идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэт къызэрэтилуагъэу, пресс-зэлукIэм шашIыгъэ зэфэхысыжъхэм къапкъырыкIыхъэ, театрэхэр тапэкIи зэдэлэжъэштых.

Гандбол. Суперлигэр Нахъ лъэшым ЫХЫГЪ

«Адыф» Мыекъуапэ —
«Кубань» Краснодар —
24:39.
ШэкIогъум и 9-м Мыекъуапэ щызэдешIагъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.